

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

**POHLEDÁVKY A ZÁVAZKY
Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ
VE SPOLEČNOSTI BARRANDOV
STUDIO A. S.**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor:

Ivana TOPIČOVÁ

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Pavel ŠTOHL

Znojmo, 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Pohledávky a závazky z obchodních vztahů ve společnosti Barrandov Studio a. s.“ jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Hevlíně dne 15. 4. 2011

.....
Ivana TOPIČOVÁ

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce, Ing. Pavlu Štohlovi, za pomoc a cenné připomínky při zpracování práce. Mé poděkování patří dále zaměstnancům společnosti Barrandov Studio a. s. za jejich ochotu a vstřícnost při poskytování informací potřebných pro vypracování praktické části.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor **Ivana TOPIČOVÁ**
Bakalářský studijní program Ekonomika a management
Obor Účetnictví a finanční řízení podniku

Název: **Pohledávky a závazky z obchodních vztahů
ve společnosti Barrandov Studio a. s.**

Název (v angličtině): Trade receivables and payables in the company Barrandov Studio a. s.

Zásady pro vypracování:

1. Vymezení základních pojmů jednotlivých druhů pohledávek a závazků.
2. Vybrané pohledávky a závazky z obchodních vztahů společnosti Barrandov Studio a. s.
3. Pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti - účetní a daňové dopady.
4. Vyhodnocení současného stavu a návrh jiných možných řešení v oblasti pohledávek a závazků ve společnosti Barrandov Studio a. s.

Rozsah práce: 40

Seznam odborné literatury:

1. BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky - právně - daňově - účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
2. DĚRGEL, M. *Pohledávky z pohledu zákona o účetnictví. Daně, účetnictví - vzory a případy 10/10*. Český Tešín: Poradce, 2010. s. 2-76. ISSN 1213-9270.
3. PEŠTUKA, J. *Podvojně účetnictví (účetní myšlení i praktické účtování)*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. 369 s. ISBN 80-7317-016-7.
4. RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2010*. 10. vyd. Olomouc: Anag, 2010. 992 s. ISBN 978-80-7263-580-1.
5. SEDLÁKOVÁ, E. *Pohledávky od A do Z a daň z příjmů. Daně, účetnictví - vzory a případy 10/10*. Český Tešín: Poradce, 2010. s. 77-109. ISSN 1213-9270.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

Ivana Topičová
Ivana TOPIČOVÁ
autor

Ing. Pavel Štohl
Ing. Pavel ŠTOHL
vedoucí bakalářské práce

Kamil Fuchs
Prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na pohledávky a závazky z obchodních vztahů. V první části práce definuji pojmy pohledávka a závazek, jejich vznik, zánik, oceňování, evidenci či členění dle různých hledisek. Hlavní část je věnována pohledávkám po lhůtě splatnosti a jejich účetním a daňovým dopadům. Náplň tohoto úseku představují opravné položky a odpis pohledávek. Teoretická část je ukončena problematikou neuhrazených závazků. Praktická část je zahájena představením firmy Barrandov Studio a. s. a její strukturou zúčtovacích vztahů na základě rozvahy. Dále se práce soustřeďuje na účetní zachycení pohledávek a závazků z obchodních vztahů a jejich vliv na oblast daní. K tomu slouží vybrané praktické příklady včetně způsobu tvorby opravných položek k pohledávkám a výpočtu daňové povinnosti. V práci je rovněž zahrnuto zhodnocení stavu pohledávek a závazků a stručné doporučení k možnému zlepšení.

Klíčová slova: Pohledávky, závazky, opravné položky k pohledávkám, daň z příjmů.

ABSTRAKT

Die Bachelorarbeit ist auf Forderungen und Verbindlichkeiten aus Geschäftsbeziehungen ausgerichtet. In dem ersten Teil definiere ich die Begriffe Forderung und Verbindlichkeit, ihre Entstehung, Auflösung, Bewertung, Evidenzhaltung und Einstufung nach verschiedenen Kriterien. Der Hauptteil widmet sich den überfälligen Forderungen und deren buchhalterischen und steuerlichen Auswirkungen. Inhalt dieses Abschnitts sind Wertberichtigungen zu Forderungen und Abschreibungen. Der theoretische Teil wird das Problem der Zahlungsrückstände abgeschlossen. Der praktische Teil beginnt mit der Vorstellung des Unternehmens Barrandov Studio a. s. und seiner Struktur der Forderungen und Verbindlichkeiten auf der Grundlage der Bilanz. Die Arbeit konzentriert sich auf die Bilanzpraktiken auf dem Gebiet der Forderungen und Verbindlichkeiten aus Lieferungen und deren Auswirkungen auf die Besteuerung. Dazu dienen praktische Beispiele sowie ein Bildungsprozess an Wertberichtigungen. Die Arbeit umfasst auch die Beurteilung des derzeitigen Stand und eine Empfehlungen für mögliche Verbesserungen.

Schlagwörter: Forderungen, Verbindlichkeiten, Wertberichtigungen zu Forderungen, Körperschaftssteuer.

OBSAH

1	ÚVOD.....	9
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	10
3	TEORETICKÁ ČÁST.....	11
3.1	VYMEZENÍ POHLEDÁVEK A ZÁVAZKŮ Z PRÁVNÍHO HLEDISKA	11
3.2	VYMEZENÍ POHLEDÁVEK A ZÁVAZKŮ Z ÚČETNÍHO HLEDISKA	12
3.2.1	Definice pohledávek a závazků	12
3.2.2	Členění pohledávek a závazků.....	13
3.3	POHLEDÁVKY A ZÁVAZKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ	14
3.3.1	Vznik pohledávek a závazků a jejich dokladovost	14
3.3.1.1	Splnění dodávky na základě faktury.....	14
3.3.1.2	Poskytnutí a přijetí zálohy	15
3.3.1.3	Vznik zúčtovacích vztahů na základě smlouvy	16
3.3.2	Evidence pohledávek a závazků	16
3.3.3	Oceňování pohledávek a závazků.....	16
3.3.3.1	Pohledávky a závazky v cizí měně	17
3.3.4	Zánik pohledávek a závazků.....	18
3.3.5	Účtování pohledávek a závazků	18
3.3.5.1	Účtování pohledávek z obchodního styku ve skupině 31	19
3.3.5.2	Účtování závazků z obchodních vztahů ve skupině 32	20
3.3.5.3	Dohadné účty	21
3.3.6	Inventarizace.....	22
3.4	POHLEDÁVKY PO SPLATNOSTI A JEJICH ÚČETNÍ A DAŇOVÉ DOPADY.....	22
3.4.1	Opravné položky.....	23
3.4.1.1	Účetní opravné položky	24
3.4.1.2	Zákonné opravné položky.....	25
3.4.2	Odpis pohledávky	27
3.4.2.1	Daňový odpis pohledávky	28
3.4.2.2	Účetní odpis pohledávky	28
3.5	FAKTORING.....	29
3.5.1	Faktoring jako spravování pohledávek	30
3.5.2	Faktoring jako prodej pohledávek	30
3.6	ZÁVAZKY PO SPLATNOSTI	30
4	PRAKTICKÁ ČÁST	32
4.1	BARRANDOV STUDIO A. S.	32
4.1.1	Základní údaje o společnosti	32
4.1.1.1	Předmět činnosti	32
4.1.1.2	Založení, vznik a kapitálová účast.....	33
4.1.2	Obecné účetní zásady	34
4.1.3	Vnitřní předpisy	35
4.1.4	Účetní systém.....	35
4.2	POHLEDÁVKY BARRANDOV STUDIA A. S. NA ZÁKLADĚ ROZVAHY	35
4.3	ZÁVAZKY BARRANDOV STUDIA A. S. NA ZÁKLADĚ ROZVAHY	37

4.4	POHLEDÁVKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ.....	38
4.4.1	Základní pravidla a způsob fakturace	38
4.4.2	Analytické účty pohledávek	39
4.4.3	Vybrané pohledávky z obchodních vztahů	40
4.4.3.1	Účtování filmových projektů	40
4.4.3.2	Účtování produkční činnosti	41
4.4.3.3	Účtování reklamní či televizní produkce	41
4.4.3.4	Pohledávky v cizí měně	42
4.4.4	Řešení pohledávek po splatnosti	43
4.4.4.1	Předcházení rizikovým pohledávkám	44
4.4.4.2	Vymáhání pohledávek	44
4.5	ZÁVAZKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ	47
4.5.1	Oběh došlých faktur.....	47
4.5.2	Vybrané závazky společnosti Barrandov Studio a. s.	48
4.5.2.1	Účtování leasingu	49
4.6	INVENTARIZACE.....	50
4.6.1	Dokladová inventura.....	50
4.6.2	Vyhotovení inventurních soupisů a porovnání s účetním stavem	51
4.6.3	Posouzení ocenění pohledávek a závazků	51
4.7	OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM	52
4.7.1	Přehled tvorby opravných položek v letech 2008 až 2010	54
4.7.2	Postup tvorby opravných položek k pohledávkám a jejich účtování	57
4.8	ZÁVAZKY PO SPLATNOSTI.....	63
4.9	FAKTORING.....	64
4.10	ZJIŠTĚNÉ NEDOSTATKY A NAVRHOVANÁ ŘEŠENÍ.....	66
5	ZÁVĚR	69
6	POUŽITÉ ZDROJE	72
	SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ.....	75
	SEZNAM ZKRATEK	76
	SEZNAM PŘÍLOH	77

1 ÚVOD

Existuje bezpočet titulů, z nichž mohou pohledávky a závazky vznikat, přičemž jejich předmětem může být jak plnění věcné, tak plnění peněžité. Z účetního hlediska jsou podstatná především peněžitá plnění, která mají vliv na stav a pohyb majetku a závazků v účetní jednotce. Účetně je pohledávka majetkem podniku, závazek představuje zdroj krytí majetku.

V podnikatelské praxi se lze nejčastěji setkat s pohledávkami a závazky z obchodních vztahů. Ty se v účetnictví zpravidla zachycují na základě faktur, které vedle sjednané částky zahrnují rovněž termín splatnosti. Po tuto dobu je obchodním partnerům poskytován odklad platby neboli tzv. obchodní úvěr.

Bohužel ne každá pohledávka je včas a řádně zaplacená. Roste i počet firem, které své závazky nezaplatí vůbec. Je-li pohledávka již delší dobu po lhůtě splatnosti, musí se společnost vyrovnat jednak s finanční újmou za vynaložené náklady a za chybějící inkaso, jednak musí tuto situaci promítnout ve svém účetnictví, a to adekvátní tvorbou opravných položek, případně i odpisem pohledávky z účetnictví.

Podnikatelé vedoucí účetnictví musejí platit daň z příjmů i z pohledávek, které nebyly inkasovány. Tento nežádoucí efekt lze zmírnit zejména tvorbou zákonných opravných položek, jejichž úroveň je podmíněna především uplynutím určité doby od splatnosti pohledávky či skutečností, zda je pohledávka aktivně vymáhána. Hlavním ekonomickým předpokladem každého věřitele totiž je, že bude uskutečňovat určité kroky směřující k vymožení jeho pohledávky. To však zvyšuje administrativní náklady. Proto je nutné, aby se věřitelé především snažili předcházet vzniku rizikových pohledávek. Toho lze převážně docílit efektivním řízením pohledávek, které by mělo být nasazeno v každé účetní jednotce.

Po dlouhodobém chybějícím systému však již existuje i daňový postih nesolidního dlužníka, který má ve většině případů povinnost uhradit daň z příjmů ze závazků, které svým dodavatelům v určité lhůtě neuhradil. Jedná se o dočasné odnětí práva na daňový účinek neuhrazeného závazku, a to až do doby jeho skutečného uhrazení.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce je vyhodnocení účetních a daňových souvislostí pohledávek a závazků z obchodních vztahů ve společnosti Barrandov Studio a. s., identifikace nedostatků a doporučení vlastního návrhu ke zlepšení, především s ohledem na snížení stavu pohledávek po lhůtě splatnosti a minimalizaci jejich negativních dopadů.

Nejdříve v práci zkoumám, zda účetní postupy v oblasti obchodních pohledávek a závazků ve společnosti odpovídají účetním zásadám a předpisům, provádím analýzu vývoje pohledávek a závazků v letech 2008 až 2010. Dále vyhodnocuji vliv pohledávek a závazků po splatnosti na daň z příjmů právnických osob a uvádím do jaké míry si společnost snaží zmírnit daňovou zátěž. K vystihnutí této problematiky slouží vybrané příklady pohledávek a závazků. V práci rovněž zmiňuji řízení pohledávek ve společnosti nebo pojem faktoring, kterého společnost využívá. Závěrečná kapitola identifikuje zjištěné nedostatky a prezentuje návrh řešení k možnému zlepšení práce s pohledávkami či závazky ve zvolené společnosti.

METODIKA

Práce je rozdělena do dvou vzájemně souvisejících částí – teoretické a praktické. V teoretické části jsem se nejdříve zaměřila na získávání informací v oblasti zúčtovacích vztahů z odborné literatury či internetových zdrojů. Základním pramenem jsou zejména účetní a daňové předpisy v platném znění, které provázejí celou teoretickou část.

Pro praktickou část mé bakalářské práce jsem si zvolila společnost Barrandov Studio a. s., v níž patří účtování o obchodních pohledávkách a závazcích ke každodenní činnosti. Při zpracování tohoto úseku byly použity veřejně dostupné dokumenty, mezi něž patří výroční zprávy včetně rozvahy a výkazu zisků a ztrát a také přílohy k účetní závěrce. Další informace jsem čerpala z vnitropodnikových směrnic či některých poskytnutých podkladů. Dále jsem použila také formu dotazování. Jako výchozí jsem brala účetní data za poslední tři účetní období, a to z let 2008–2010. V praktické části jsem pak aplikovala hlavní teoretické poznatky.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 VYMEZENÍ POHLEDÁVEK A ZÁVAZKŮ Z PRÁVNÍHO HLEDISKA

Pohledávky a závazky jsou obsaženy v několika právních normách. Základními zákony pro podnikatelskou praxi jsou:

- **zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník** ve znění pozdějších předpisů, v němž je závazkové právo upraveno v části osmé, a
- **zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů, jehož třetí část obsahuje obchodní závazkové vztahy.

Občanský zákoník (dále jen ObčZ) plní funkci základního právního předpisu, společného pro obě odvětví soukromého práva – občanského a obchodního. Obchodní zákoník (dále jen ObchZ) postihuje zvláštnosti typické pro vztahy mezi podnikatelskými subjekty při jejich činnosti. (PILÁTOVÁ, 2009, s. 7)

Dle § 489 ObčZ vznikají závazkové vztahy zejména na základě těchto právních skutečností:

- **právní úkony** – zejména ze smluv,
- **protiprávní úkony** – způsobená škoda, odpovědnost za vady, prodlení či porušení smluvní povinnosti,
- **protiprávní stav** – např. bezdůvodné obohacení.

Rozhodující předpoklad pro vznik pohledávek a závazků je uzavření **smlouvy** mezi dvěma (či více) stranami. Jedné straně, zvané věřitel, vzniká právo na plnění (pohledávka) od strany druhé, tzv. dlužníka, a dlužníkovi vzniká povinnost splnit závazek. Z obsahu smlouvy musí být zřejmé, co je obsahem závazku, kdo a kdy je závazek povinen plnit a vůči komu a jaká je výše úplaty.

Z výše uvedeného vyplývá, že věřitelem je osoba oprávněná ze závazkového právního vztahu a dlužníkem je osoba povinná. Obecně jsou pojmy věřitel a dlužník v právní řeči pojmy širší než v řeči ve smyslu účetním, kde se jimi obvykle rozumí jen věřitel peněžité pohledávky a dlužník peněžitého závazku (LANDGRÁF, 2008). Příkladem může být i to, že ne každý vznik právního závazkového vztahu je zároveň předmětem účtování.

3.2 VYMEZENÍ POHLEDÁVEK A ZÁVAZKŮ Z ÚČETNÍHO HLEDISKA

Pro podnikatele, kteří vedou podvojný účetnictví, jsou závazné následující účetní předpisy, které rovněž upravují oblast pohledávek a závazků:

- **zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví** v platném znění,
- **vyhláška č. 500/2002 Sb.**, kterou provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví,
- **České účetní standardy** pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Daňové souvislosti pohledávek a závazků pak reguluje:

- **zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů** v platném znění,
- **zákon č. 293/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů** v platném znění.

Jednotlivá ustanovení výše vypsanych právních norem budou uvedena a rozebrána u dané problematiky.

3.2.1 Definice pohledávek a závazků

Pohledávky a závazky souhrnně označujeme jako zúčtovací vztahy podniku, které patří k nejdůležitějším oblastem podnikových financí. Základní obsahové vymezení pohledávek a závazků v návaznosti na rozvahu poskytuje vyhláška č. 500/2002 Sb. (dále jen vyhláška), a to § 10, § 11, § 17 a § 18.

Podstatou vzniku pohledávek a závazků je časový nesoulad mezi okamžikem uskutečnění výkonu nebo předpisu výkonu a úhrady za tento výkon. Pohledávka nebo závazek trvá až do okamžiku úplného uhrazení fakturované či sjednané částky, pokud se smluvní strany nedohodnou jinak. Při plných úhradách v hotovosti nevzniká žádná pohledávka ani závazek, neboť okamžik výkonu a platba se shodují. Vzniká-li účetní jednotce pohledávka, vzniká současně jejímu obchodnímu partnerovi závazek vůči ní a naopak. (PEŠTUKA, 2003, s. 146)

Pohledávky představují majetek, tj. aktiva podniku. Začleňují se do oběžného majetku, jehož podstatnou vlastností je, že v průběhu účetního období neustále mění svou formu. U pohledávek se tedy předpokládá, že budou časem nahrazeny jiným oběžným aktivem, a to peněžními prostředky.

Závazky jsou zdroje krytí, tj. pasiva podniku, a řadíme je mezi cizí zdroje. Závazek je definován jako současná povinnost, která vznikla na základě minulých skutečností, a od jejíhož vypořádání se očekává, že vyústí v odtok prostředků jako ekonomického prospěchu z podniku. (STROUHAL, 2005, s. 138)

3.2.2 Členění pohledávek a závazků

Základem pro členění pohledávek a závazků je jejich **struktura a členění v rozvaze**.

Pohledávky a závazky se člení zejména na:

- pohledávky a závazky z **běžných obchodních vztahů**, zejména pohledávky za odběrateli a závazky k dodavatelům a přijaté a poskytnuté zálohy,
- pohledávky a závazky v **ovládaných a řízených společnostech** a ve společnostech, ve kterých se uplatňuje podstatný vliv - např. půjčky a úvěry,
- pohledávky a závazky **k akcionářům, společníkům a členům družstva**, např. pohledávky za upsaný a nesplacený vlastní kapitál,
- závazky, popř. pohledávky **k zaměstnancům z titulu mezd**,
- pohledávky a závazky **ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění**,
- závazky, popř. pohledávky **ke státu** zejména z důvodů přímých i nepřímých daní (např. daně z příjmů, DPH), poplatků a dotací,
- **dohadné účty aktivní** (pohledávky) a **dohadné účty pasivní** (závazky),
- **jiné pohledávky a závazky**, např. z prodeje či nákupu nebo nájmu podniku či jeho části, pohledávky z náhrad mank a škod, pohledávky a závazky z emitovaných dluhopisů, pohledávky z nakoupených opcí a závazky z prodaných opcí),
- **odložená** daňová pohledávka a odložený daňový závazek. (RYNEŠ, 2010, s. 150)

Zásadním kritériem v účetnictví je členění podle **časového hlediska**, které slouží zejména pro účely sestavení účetní závěrky a tedy ke správnému vykázání zúčtovacích vztahů v rozvaze. Účetní jednotka je povinna odděleně sledovat pohledávky a závazky dlouhodobého a krátkodobého charakteru, čehož zajišťuje vytvářením speciálních

analytických účtů. Za **krátkodobé** pohledávky a závazky se považují pohledávky a závazky, jejichž doba splatnosti je k okamžiku sestavení účetní závěrky maximálně jeden rok. U **dlouhodobých** pohledávek a závazků je doba splatnosti delší než jeden rok.

3.3 POHLEDÁVKY A ZÁVAZKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ

Pohledávky a závazky z obchodních vztahů představují **obchodní vztahy mezi dodavateli a odběrateli** a patří mezi nejčastější předměty účtování prakticky v každé účetní jednotce. Jejich výše závisí na ochotě firem poskytovat svým obchodním partnerům odklad platby, tzv. obchodní úvěr. Určení doby splatnosti je rovněž plně v kompetenci účetní jednotky s ohledem na její likviditu, přičemž tato lhůta nemusí být pro všechny partnery shodná a může být poskytována pro každého jednotlivce zcela individuálně. Kritériem pro její stanovení může být výše odběru nebo riziko, které daný odběratel pro firmu představuje z hlediska možnosti nedodržení platebních podmínek.

3.3.1 Vznik pohledávek a závazků a jejich dokladovost

Pro vznik pohledávek a závazků je důležité určit okamžik uskutečnění účetního případu. Podle bodu 2.4.3 ČÚS 001 se za okamžik uskutečnění účetního případu považuje den, ve kterém dojde ke splnění dodávky, postoupení či vkladu pohledávky nebo platbě zálohy. O těchto skutečnostech je třeba provést účetní zápis.

3.3.1.1 Splnění dodávky na základě faktury

Pohledávky a závazky tedy nejčastěji vznikají v okamžiku **splnění dodávky či poskytnutí služby**. Zákon o účetnictví (dále jen ZoÚ) ukládá dle § 6 povinnost účtovat na základě účetních dokladů, které musí být vyhotoveny bez zbytečného odkladu a opatřeny všemi předepsanými náležitostmi. Nejrozšířenějším dokladem informujícím o vzniku pohledávky nebo závazku je **faktura**. Přitom rozlišujeme **faktury vydané** (vystavené) a **faktury došlé**. Faktury vystavené představují vyúčtování realizovaného výkonu či dodávky odběrateli. Faktury přijaté pak znázorňují vyúčtování od dodavatele. Na základě tohoto dokladu vzniká účetní jednotce povinnost zaplatit dodavateli za uskutečněné služby či dodávky.

Pojem **faktura** sice v obchodním právu neexistuje, ale jedná se o obvyklý pojem, který je v praxi běžně používán. Také formální úprava faktury není nikde stanovena, ale většinou je

vyhotovena v takové podobě, aby obsahovala povinné náležitosti více zákonů.

Z hlediska ZoÚ § 11 je faktura **účetním dokladem**, jestliže obsahuje: označení účetního dokladu, obsah účetního případu a jeho účastníky, peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství, datum vystavení faktury, okamžik uskutečnění účetního případu, není-li shodný s okamžikem vystavení faktury, a podpisový záznam osoby odpovědné za účetní případ a osoby odpovědné za jeho zaúčtování.

Z pohledu účetnictví jsou často důležité podklady, na základě kterých byla faktura vystavena. Těmi mohou být například odběratelem potvrzené dodací listy nebo protokoly o provedení prací, které se pak stávají nedílnou součástí faktury jako účetního dokladu, tzn. přílohou faktury.

Faktura je také většinou současně **daňovým dokladem** z hlediska § 28 odst. 2 zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, pokud obsahuje všechny zákonem definované údaje. Plátce je povinen vystavit daňový doklad do 15 dnů ode dne uskutečnění zdanitelného plnění nebo přijetí úplaty.

3.3.1.2 Poskytnutí a přijetí zálohy

Další skutečností, kdy vzniká pohledávka nebo závazek, je **poskytnutí** nebo **přijetí peněžních prostředků** před realizací dodávky, které se v účetnictví zachytí jako **přijaté** nebo **poskytnuté zálohy**. Zálohy jsou často placeny na základě zálohových faktur či „proforma“ faktur. Tyto zálohové faktury mají pouze informační charakter, kdy nám připomínají, že má být uhrazena smluvená záloha, nejedná se zde však o účetní doklad. Samotné vystavení nebo přijetí zálohové faktury nelze u dodavatele ani odběratele považovat za uskutečnění či vznik účetního případu, neboť nemá vliv na stav a pohyb majetku a závazků. Zaúčtováním vystavené zálohové faktury by došlo ke zkreslení obsahu účetnictví, a to k nadhodnocení výše aktiv. Zachycení zálohové faktury spadá jen do působnosti operativní evidence účetní jednotky.

Předmětem účtování u odběratele je až zaplacení zálohy dodavateli, u dodavatele přijetí zálohové platby. V případě poskytnutí zálohy vzniká účetní jednotce pohledávka, v případě přijetí zálohy mluvíme o vzniku závazku. Účetním dokladem, na jehož základě můžeme

účtovat, jsou zde zpravidla výpis z bankovního účtu či pokladní doklad.

3.3.1.3 Vznik zúčtovacích vztahů na základě smlouvy

Některé zúčtovací vztahy mohou vzniknout přímo **na základě smlouvy**. Z účetního hlediska ve většině případů nedochází ke vzniku pohledávky či závazku pouhým podpisem smlouvy. Může se však například vyskytnout případ, kdy je ve smlouvě stanoven termín a částka úhrady nájemného bez nutnosti tuto službu dále fakturovat. V tomto případě musí účetní jednotka přesně sledovat termíny vzniku pohledávky nebo závazku a k tomuto okamžiku o pohledávce nebo závazku účtovat.

Dalším příkladem může být situace, kdy dojde k porušení některých smluvních ujednání mezi odběratelem a dodavatelem. V důsledku toho mohou vzniknout v podobě uplatnění práva věřitele další pohledávky a závazky, a to z titulu smluvních pokut a úroků z prodlení. Pohledávky a závazky vzniklé na základě smluvního ujednání musí být dokladovány předmětnou smlouvou. Ústní dohoda má z účetního hlediska nulovou dokladovou hodnotu.

3.3.2 Evidence pohledávek a závazků

Účetní jednotka vede evidenci vydaných a přijatých faktur, a to odděleně formou **knihy vydaných faktur** a **knihy přijatých faktur**. Podnik by měl vytvořit takový systém evidence přijatých a vydaných faktur, který optimálně odpovídá jeho organizační struktuře a systému vystavování a zpracování faktur. Současně musí být zajištěno, aby všechny vystavené a přijaté faktury byly zaúčtovány a byla tak splněna zásada úplnosti. To lze docílit vhodným systémem číslování faktur, který musí být založen na souvislé číselné řadě, přičemž pro faktury vydané a došlé se vytváří samostatná číselná řada. Přerušená číselná řada pak může signalizovat chybějící doklad či chybějící zaúčtování. Samostatnou číselnou řadou by měly být číslovány i faktury znějící na cizí měnu. (PEŠTUKA, 2003, s. 149-150)

3.3.3 Oceňování pohledávek a závazků

Pro správné zachycení pohledávek a závazků v účetnictví je důležité jejich **ocenění**. Na základě § 24 ZoÚ se pohledávky a závazky oceňují k okamžiku uskutečnění účetního případu a k rozvahovému dni.

Dle § 25 ZoÚ se **pohledávky** oceňují:

- **jmenovitou hodnotou** při vzniku pohledávky,
- **pořizovací cenou** při nabytí za úplaty nebo vkladem (součástí ceny pohledávek jsou dle úpravy v § 50 vyhlášky také i náklady související s pořízením, a to náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize).

Jiný způsob ocenění pohledávky nabízí § 27 ZoÚ, a to pouze k rozvahovému dni. Jde o:

- **reálnou hodnotu** u pohledávek, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování.

Závazky se dle § 25 ZoÚ oceňují vždy **jmenovitou hodnotou**, a to jak k okamžiku jejich vzniku, tak i v případě, že jsou závazky převzaty od jiného subjektu.

3.3.3.1 Pohledávky a závazky v cizí měně

Pohledávky a závazky vyjádřené v cizí měně musí být k okamžiku jejich vzniku a k okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka, přepočteny na českou měnu, jak říká § 4 odst. 12 ZoÚ. Způsob přepočtu pohledávek a závazků v cizí měně na Kč upravuje § 24 odst. 6 a 7 ZoÚ. Nařizuje použít **kurzy devizového trhu vyhlášené Českou národní bankou** (dále jen ČNB).

V případě **oceňování k okamžiku vzniku** pohledávek a závazků lze použít:

- **kurz aktuální**, anebo
- **kurz pevný**, který bude účetní jednotka používat po předem stanovenou dobu. Tato doba však nesmí přesáhnout účetní období.

Způsob ocenění pohledávek v cizí měně by měl být v podniku upraven vnitřním předpisem. V případě **oceňování ke konci rozvahového dne** nebo k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje, lze použít pouze **aktuální denní kurz ČNB**.

V důsledku změny kurzů domácí měny k cizím měnám vznikají kurzové rozdíly, a to buď v podobě kurzové ztráty nebo kurzového zisku. Tyto operace se účtují výsledkově a ovlivňují hospodářský výsledek a jsou daňově účinné. Problematika kurzových rozdílů je uvedena v § 60 vyhlášky a v ČÚS č. 006.

3.3.4 Zánik pohledávek a závazků

K zániku pohledávek a závazků dochází nejčastěji:

- plnou úhradou,
- převodem na jiný subjekt, nebo
- odpisem k tíži nákladů (u pohledávky) či ve prospěch výnosů (u závazku).

Specifickým případem zániku pohledávek a závazků je jejich vzájemný zápočet, který lze uskutečnit za situace, kdy dvě účetní jednotky (případně i více účetních jednotek) jsou vůči sobě jak v dlužnické, tak věřitelské pozici zároveň. Na základě dohody stran lze započítat jakékoli vzájemné pohledávky a závazky.

Další způsoby zániku závazků jsou obsaženy v ObčZ i ObchZ (např. dohoda o zániku závazku nebo jeho části, nemožnost plnění, uplynutí doby, smrt dlužníka nebo věřitele, výpověď, neuplatnění práva, splnutí či narovnání).

3.3.5 Účtování pohledávek a závazků

Zápisy účetních operací se v souladu s § 13 ZoÚ provádějí v těchto účetních knihách:

- v deníku, kde jsou účetní případy zachycovány chronologicky,
- v hlavní knize, kde jsou účetní případy zaznamenány z hlediska věcného,
- v knihách analytických účtů, kde jsou podrobně rozváděny jednotlivé účetní operace vybraných syntetických účtů hlavní knihy,
- v knihách podrozvahových účtů, ve kterých se uvádějí účetní zápisy, které se neprovádějí v účetních knihách.

V praxi účetní jednotky obvykle účtují na účetním softwaru do různých deníků, které jsou provázány s jednotlivými účty hlavní knihy. Není tak nutné dělat dva identické zápisy.

Problematice účtování a vykazování pohledávek a závazků se věnuje Český účetní standard (dále jen ČÚS) č. 017. Účtování pohledávek a závazků se provádí na syntetické a analytické účty obsažené v účtovém rozvrhu, který je účetní jednotkou sestaven na začátku účetního období na základě směrné účtové osnovy pro podnikatele (§ 14 ZoÚ).

Těžiště pro účtování pohledávek a závazků se nachází v účtové třídě **3 – Zúčtovací vztahy** a v účtové třídě **4 – Kapitálové účty a dlouhodobé závazky**. Nicméně charakter pohledávky můžeme nalézt i v jiných účtových třídách. Jedná se např. o třídu:

- 0 – v případě poskytnutí zálohy na dlouhodobý majetek či dlouhodobé půjčky,
- 1 – v případě poskytnutí zálohy na zásoby.

3.3.5.1 Účtování pohledávek z obchodního styku ve skupině 31

Na syntetickém účtu **311 – Odběratelé** se účtují krátkodobé i dlouhodobé obchodní pohledávky vznikající při běžné provozní činnosti, jako je prodej výrobků, zboží a služeb se souvztažným zápisem na odpovídající výnosový účet. U registrovaných plátců DPH zahrnuje pohledávka vedle sjednané ceny také příslušnou výši DPH, která představuje závazek vůči státu, resp. finančnímu úřadu. Zánik pohledávky se zachycuje na stranu dal účtu 311, čímž je pohledávka vyřazena z obchodního majetku.

Tabulka č. 1: Příklad účtování pohledávky za odběratelem na základě faktury

Popis účetní operace	MD	D
Dodání výrobků na základě faktury	311	601
Daň z přidané hodnoty (DPH)	311	343
Úhrada faktury bank. převodem v plné výši	221	311

Zdroj: Práce autora

Obchodní pohledávku lze dodatečně upravit o další dohodnuté slevy na základě **dobropisu**. Ten lze zaúčtovat na opačných stranách oproti původnímu zaúčtování nebo na původních stranách s minusovou částkou, což je věcně správnější. (DĚRGEL, 2010, s. 12)

Na účtu **313 – Pohledávky za eskontované cenné papíry** se zachycují pohledávky za eskontovanou směnkou. Původní obchodní pohledávka se může změnit na pohledávku směnečnou, jestliže místo úhrady v penězích bude provedena úhrada směnkou, kdy účetní předpis zpravidla bude MD 256 / D 311. Před splatností směnky pak může směnečný věřitel nabídnout směnku k odkoupení bance, která po její akceptaci poskytne odběrateli tzv. eskontní krátkodobý úvěr.

Na účtu **314 – Poskytnuté provozní zálohy** se zachycují částky zaplacené dodavateli před splněním smlouveného výkonu. Jedná se pouze o provozní zálohy např. na služby, dodávky plynu, vody či elektřiny. Pro plátce DPH představuje poskytnutí zálohy nárok na odpočet DPH na vstupu, a to na základě přijatého daňového dokladu od dodavatele. Při následném uskutečnění zdanitelného plnění bude záloha započtena na úhradu ceny za plnění.

Tabulka č. 2: Příklad účtování poskytnuté zálohy dodavateli u plátců DPH

Popis účetní operace	MD	D
Úhrada zálohy na budoucí službu v hotovosti	314	211
Vyúčtování DPH dle daňového dokladu	343	314
Konečný daňový doklad za službu	518	321
DPH	343	321
Vyúčtování poskytnuté zálohy	321	314
Zúčtování DPH	321	343
Úhrada doplatku faktury	321	211

Zdroj: Práce autora

Záležitost správného účtování zálohy včetně DPH neřeší výslovně a jednoznačně žádné účetní předpisy, výše uvedený způsob účtování je tedy jen jednou z možností.

Účet **315 – Ostatní pohledávky** slouží především k zachycení ostatních pohledávek z obchodního styku v běžné provozní oblasti, pro které není náplň na předešlých účtech. Může se jednat například o pohledávky v souvislosti s reklamačními nároky vůči dodavateli, vyjádření pohledávky u leasingu nebo postoupení pohledávky.

3.3.5.2 Účtování závazků z obchodních vztahů ve skupině 32

Účet **321 – Dodavatelé** slouží, na rozdíl od pohledávek, k zachycení pouze krátkodobých závazků vůči dodavateli na základě dodavatelské faktury. Souvztažným účtem je například pořízení dlouhodobého majetku, nákup materiálu, zboží či služeb. U plátců DPH je v celkové fakturované částce zahrnuta i výše DPH, kterou lze uplatnit v daňovém přiznání jako nárok na odpočet vůči FÚ, čili pro odběratele představuje daňovou pohledávku.

Tabulka č. 3: Příklad účtování faktury došlé za služby a její následné úhrady

Popis účetní operace	MD	D
Faktura došlá za provedené služby	518	321
DPH	343	321
Úhrada faktury na základě bankovního výpisu	321	221

Zdroj: Práce autora

Na účtu **322 – Směnky k úhradě** se zachycují krátkodobé směnky použité k úhradě obchodního závazku. Vystavená směnka zní obvykle na vyšší částku, než vykazuje závazek za došlou fakturu, a rozdíl představuje směnečný úrokový náklad. Ve prospěch účtu 322 se tak zaúčtuje závazek převedený z účtu 321 zvýšený o úrok, který zachytíme na stranu MD účtu 562 – Úroky.

Na účtu **324 – Přijaté zálohy** se evidují závazky vůči odběratelům z přijatých záloh na budoucí plnění. Pro plátce DPH představuje přijetí zálohy rovněž povinnost vystavit do 15 dnů daňový doklad na přijatou zálohu a vykázat tak daňovou povinnost na účtu 343 vůči finančnímu úřadu. V konečné faktuře je pak zaplacená záloha zúčtována, takže k úhradě a vykázání daňové povinnosti zůstane pouze příslušný rozdíl.

Účet **325 – Ostatní závazky** slouží nejčastěji k vyjádření závazku vůči leasingovým společnostem nebo reklamací, které vůči nám uplatnil odběratel.

3.3.5.3 Dohadné účty

Své místo v účetnictví mají mezi zúčtovacími vztahy i **dohadné účty**. Dohadné položky představují pohledávky a závazky, které sice věcně patří do běžného období, avšak není zatím známa jejich velikost, neboť nemáme k dispozici účetní doklad. Částku tedy pouze odhadujeme.

Na účtu **388 – Dohadné účty aktivní** se účtují dohadné položky aktivní, které nelze vyúčtovat jako obvyklé pohledávky, přičemž výnos z těchto pohledávek přísluší do daného účetního období. Jedná se například o pohledávku za pojišťovnou.

Účet 389 – **Dohadné účty pasivní** slouží k zachycení položek, které nelze vyúčtovat jako obvyklý dluh. Jedná se např. o situaci, kdy dodávka byla již částečně nebo úplně splněna, ale zatím nebyla vyfakturována. (ŠTOHL, 2008, s. 163)

3.3.6 Inventarizace

Inventarizace je povinnou činností každé účetní jednotky. Představuje souhrn aktivit směřujících k porovnání zjištěného skutečného stavu jednotlivých druhů majetku a závazků se stavem zachyceným v účetnictví. Tento důležitý akt má vazbu na průkaznost účetnictví a vyjádření zásady věrného zobrazení skutečnosti. Povinnost provádět inventarizaci je uvedena přímo v § 6 odst. 3 ZoÚ, vlastní inventarizace je pak v ZoÚ řešena v rámci § 29 a 30 a dále v ČÚS č. 007.

Jedním z inventarizačních úkonů je inventura, při níž se zjišťují a sepisují skutečné stavy majetku a závazků. U pohledávek a závazků je možné uskutečnit pouze dokladovou inventuru. K tomu slouží podklady ze saldokonta, kterým se rozumí přehled vystavených faktur a došlých faktur s údaji o obchodním partnerovi, splatnosti či inkasu. Doporučuje se také provedení konfirmací, což znamená odsouhlasení zůstatků k rozvahovému dni s obchodními partnery podniku. Smyslem je také ujištění, že nebyly opomenuty žádné faktury či nedošlo k jednostranným zápočtům. (AMBROŽ, 2007, s. 63)

Další nezbytnou činností inventarizace je posouzení, zda ocenění pohledávek odpovídá jejich reálné hodnotě a zda hodnota závazků není vyšší než jejich účetní hodnota. Tomu předchází různé analýzy a testování věkové struktury pohledávek a závazků, promlčecích lhůt a návazná tvorba opravných položek k pohledávkám či jejich odepsání z majetku podniku.

3.4 POHLEDÁVKY PO SPLATNOSTI A JEJICH ÚČETNÍ A DAŇOVÉ DOPADY

U pohledávek, coby součásti oběžných aktiv, se předpokládá, že budou časem nahrazeny peněžními prostředky - tedy jiným druhem oběžných aktiv. Celková výše aktiv, nákladů a výnosů nebude nijak ovlivněna. Předpokladem tohoto tvrzení je však poněkud zjednodušená situace, kdy se neuvažují jak kurzové rozdíly, tak možné problémy s inkasem pohledávky.

V současné podnikatelské praxi se lze však často setkat se situací, kdy ne všechny pohledávky jsou řádně a včas splněny. Tak asi všechny účetní jednotky evidují více či méně **pohledávek po splatnosti**, které jsou uhrazeny jen zčásti nebo vůbec. U některých pohledávek existuje i riziko, že nebudou nikdy zaplacený. Tím, že není pohledávka uhrazena včas, je znehodnocováno její historické ocenění (nominální hodnota), které platilo v okamžiku uskutečnění hospodářské operace a vzniku účetního případu. Finanční účetnictví, které by mělo poskytnout pravdivý a věrný obraz o majetkové situaci podniku, musí na tuto skutečnost reagovat, jinak by docházelo k vykazování nadhodnoceného majetku nebo dokonce neexistujícího majetku. (ŠTOHL, 2008, s. 129)

Dle § 25 odst. 3 ZoÚ jsou účetní jednotky totiž povinny při oceňování ke konci rozvahového dne brát v úvahu všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku (tedy i pohledávek) a závazků, jakož i všechna snížení hodnoty bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření účetního období zisk nebo ztráta. Předvídatelná rizika a možné ztráty lze u pohledávek vyjádřit účetními nástroji k zajištění realizace zásady opatrnosti – **opravnými položkami** a **odpisem pohledávky** – jak uvádí § 26 odst. 3 ZoÚ.

3.4.1 Opravné položky

Opravné položky (dále také OP) korigují nepřímým způsobem přes samostatný pasivní účet jmenovitou hodnotu pohledávek a slouží k vyjádření přechodného snížení hodnoty majetku. OP se většinou stanovuje procentem k rozvahové hodnotě pohledávky, čímž vystihuje míru rizika nezaplacení pohledávky. Tvoří se k pohledávkám po lhůtě splatnosti, u nichž v daném okamžiku existují pochybnosti o vymožení celé částky, ale u kterých se předpokládá, že by mohly být v budoucnu uhrazeny (ŠTOHL, 2008, s. 130). Opravné položky se vytvářejí na základě inventarizace, při níž se posuzuje jejich výše a odůvodněnost. Pokud je však vyjádřeno snížení ocenění jiným způsobem, např. reálnou hodnotou, OP se již netvoří.

Při tvorbě OP rozlišujeme **účetní** a **daňové** hledisko, neboť k pohledávkám, jako k jedinému aktivu, je možno tvořit tzv. **zákonné opravné položky**, které jsou daňově uznatelným nákladem a při tvorbě snižují základ daně z příjmů (DĚRGEL, 2010, s. 3). Prvořadá by zde však měla být zásada opatrnosti, teprve až druhým hlediskem by měl být daňový dopad. Podnik by si měl nejdříve stanovit celkovou výši OP ve vztahu k realitě splatnosti pohledávky a poté teprve vyčlenit tu část, kterou akceptují daňové zákony

(KOCH, 2008, s. 166). Metoda tvorby a použití OP by měla být upravena vnitřním účetním předpisem.

Účetní jednotka účtuje o tvorbě, snížení nebo zrušení OP dle § 55 vyhlášky. Podrobné postupy účtování o OP jsou uvedeny v ČÚS č. 005 Opravné položky a ČÚS č. 019 Náklady a výnosy. Z formulace § 55 odst. 1 vyhlášky vyplývá, že tvorba účetních OP je **obecnou povinností** účetních jednotek a tvoří se pouze ve vazbě na inventarizační zjištění, tedy jen k rozvahovému dni. Naproti tomu lze z téhož ustanovení (§ 55) odst. 2 vyhlášky usoudit, že tvorba zákonných OP není povinností, ale **právem** účetní jednotky. Tyto zákonné OP lze tvořit, zvyšovat, snižovat i rušit kdykoli během účetního období. (DĚRGEL, 2010, s. 49)

Tvorbou OP se nezmění historické ocenění majetku, ale současně se nepřímou přechodně sníží jeho účetní hodnota o výši vytvořené OP. V rozvaze vykazuje účetní jednotka brutto hodnotu pohledávky na úrovni jmenovité hodnoty či pořizovací ceny, korekci ve formě OP a netto hodnotu pohledávky ve výši rozdílu mezi jmenovitou hodnotou a opravnou položkou. OP nesmí mít aktivní zůstatek a nelze je tvořit na zvýšení hodnoty majetku.

3.4.1.1 Účetní opravné položky

Způsob a výše tvorby účetních opravných položek k pohledávkám nejsou závazně upraveny žádným účetním předpisem a postup se ponechává v kompetenci účetní jednotky a návazně na to i na posouzení auditora. V praxi se většinou používá systém vyčíslování OP, který je založen na testování pohledávek z hlediska doby po splatnosti. Například k pohledávkám s lhůtou po splatnosti 180 až 365 dní vytvoří subjekt 50 % OP, k pohledávkám více jak 365 dní po splatnosti vytvoří podnik OP ve výši 100 % rozvahové hodnoty pohledávky. Jiným kritériem pro stanovení výše OP může být stav soudního řízení, ekonomický stav dlužníka či právní stanovisko advokátních kanceláří (RYNEŠ, 2010, s. 156-157). Určení výše účetních OP může být občas subjektivní záležitostí, neboť systém vyčíslování je založen pouze na odhadu. Vždy se však musí respektovat podmínka, že OP může být vytvořena maximálně do výše rozvahové hodnoty pohledávky. OP se vytvářejí vždy k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení.

Tvorba OP se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popř. zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace v následujícím období neprokáže opodstatněnost

její výše. (PILÁTOVÁ, 2009, s. 48). Jelikož tvorba účetních OP není daňově účinná, nebude daňově relevantní ani její rozpuštění. To znamená, že pro účely stanovení základu daně z příjmů je nutno o tyto položky upravit účetní výsledek hospodaření.

Tabulka č. 4: Účtování účetních opravných položek a jejich vliv na HV a ZD

Popis účetní operace	MD	D	Vliv na HV	Vliv na ZD
Tvorba účetní OP	559	391	-	+
Rozpuštění OP	391	559	+	-

Zdroj: Práce autora

Použité zkratky:

HV – účetní výsledek hospodaření

ZD – základ daně z příjmů právnických osob

3.4.1.2 Zákonné opravné položky

Podstatou zákonných opravných položek je snaha o zmírnění daňové zátěže podnikatelského subjektu, která vzniká zdaněním výnosově zaúčtovaných, dosud však neuhrazených pohledávek. Tvorba zákonných (daňových) OP se provádí v souladu se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (dále jen ZoR). Takhle vytvořené OP jsou uznávané zákonem o daních z příjmů za výdaj vynaložený k dosažení, zajištění a udržení příjmů. Účetní výsledek hospodaření se pro účely daní z příjmů o tyto položky nijak neupravuje, tudíž si lze o jejich výši za zdaňovací období, ve kterém jsou OP tvořeny, snížit základ daně z příjmů. Pomine-li důvod takto vytvořené OP, rozpustí se zákonná OP ve prospěch nákladů, jejichž důsledkem je pak zvýšení základu daně z příjmů. Smyslem tvorby zákonných OP je tedy poskytnutí časového prostoru v podobě odložení částečné úhrady daně z tohoto titulu. (KOCH, 2008, s. 189)

Tabulka č. 5: Účtování zákonných opravných položek a jejich vliv na HV a ZD

Popis účetní operace	MD	D	Vliv na HV	Vliv na ZD
Tvorba zákonné OP	558	391	-	-
Rozpuštění OP	391	558	+	+

Zdroj: Práce autora

Dle obecné části ZoR lze daňové opravné položky tvořit pouze na nepromlčené pohledávky, jejichž termín splatnosti je 1. 1. 1995 a pozdější a které byly účtovány ve výnosech a tento výnos znamenal zdanitelný příjem. Základní promlčecí doby jsou u pohledávek vzniklých podle ObčZ 3 roky a podle ObchZ 4 roky. OP se tvoří k rozvahové hodnotě pohledávek, maximálně však do její výše. Pokud existuje vůči dlužníkovi splatný závazek, je nutné před tvorbou OP provést vzájemné započtení. OP lze tvořit i u pohledávek nabytých postoupením. V tomto případě může postupník tvořit OP k rozvahové hodnotě pohledávky, pokud uhradil její pořizovací cenu.

Zákonné OP není možno tvořit k pohledávkám vzniklých z titulu cenných papírů a ostatních investičních instrumentů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty společnosti, ze smluvních úroků a pokut, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů.

Tvorbu zákonných opravných položek lze rozdělit do následujících tří skupin, a to dle § 8, § 8a a § 8c zákona o rezervách.

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení dle § 8 ZoR

Tyto OP lze vytvářet až do výše 100 % rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudu v době od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o úpadku nebo do konce lhůty dle insolvenčního zákona, a to v období, za které se podává daňové přiznání a v němž byly pohledávky přihlášeny.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 dle § 8a ZoR

Při tvorbě zákonných OP dle § 8a ZoR je rozhodující rozvahová hodnota pohledávky v okamžiku jejího vzniku. Dalším důležitým hlediskem je uplynulá doba od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky a skutečnost, zda je pohledávka aktivně vymáhána. Aktivním vymáháním se rozumí zahájení soudního, rozhodčího nebo správního řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní. Bližší informace vyobrazuje následující tabulka.

Tabulka č. 6: Tvorba zákonných opravných položek dle § 8a ZoR

Maximální výše tvorby OP	Doba po splatnosti více než	Podmínka aktivního vymáhání dle výše pohledávky	
		Pohledávky do 200 000 Kč	Pohledávky nad 200 000 Kč
20 %	6 měsíců	bez aktivního vymáhání	aktivní vymáhání
33 %	12 měsíců	aktivní vymáhání	aktivní vymáhání
50 %	18 měsíců	aktivní vymáhání	aktivní vymáhání
66 %	24 měsíců	aktivní vymáhání	aktivní vymáhání
80 %	30 měsíců	aktivní vymáhání	aktivní vymáhání
100 %	36 měsíců	aktivní vymáhání	aktivní vymáhání

Zdroj: BRYCHTA, 2009 (přepracováno)

Z tabulky vyplývá, že k neuhrazené pohledávce, jejíž rozvahová hodnota při vzniku nepřesáhne částku 200 000 Kč a jejíž doba po splatnosti je více než 6 měsíců, lze tvořit zákonnou OP ve výši 20 %, aniž by byla pohledávka aktivně vymáhána. Uplatnění vyšší sazby tvorby OP je možno v závislosti na době po splatnosti pouze u aktivně vymáhaných pohledávek. Pohledávky přesahující hodnotu 200 000 Kč (při vzniku), musí být vymáhány vždy.

Tyto zákonné OP také není možno tvořit u pohledávek již odepsaných na vrub výsledku hospodaření a dále u pohledávek vzniklých:

- za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál,
- mezi spojenými osobami vymezenými v zákoně o daních z příjmů.

Opravné položky k nevýznamným pohledávkám dle § 8c ZoR

Jedná se o pohledávky, které nepřesáhly v okamžiku jejich vzniku částku 30 000 Kč a které vykazují uplynutí 12 měsíců od konce sjednané lhůty splatnosti. OP lze tvořit až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty bez příslušenství. Celková hodnota pohledávek bez příslušenství vzniklých k témuž dlužníkovi, u nichž se uplatňuje tento postup, však nesmí přesáhnout za období, za které se podává daňové přiznání, částku 30 000 Kč.

3.4.2 Odpis pohledávky

Odpis pohledávky je nenávratným procesem snížení její hodnoty (BAŘINOVÁ, 2007,

s. 78). Odpis se provádí u těch pohledávek, které jsou prokazatelně nedobytné a u nichž je patrné trvalé snížení jejich hodnoty. V souladu s § 28 vyhlášky se odpis pohledávky účtuje do ostatních provozních nákladů, a to na vrub účtu 546. Při stoprocentním odpisu dochází k vyřazení pohledávky z majetku podniku a současně ke snížení účetního výsledku hospodaření (přes nákladový odpis pohledávky). Dle ČÚS č. 001 bodu 2.3.2 je nutno takto odepsanou pohledávku nadále sledovat na podrozvahových účtech, pokud z právního hlediska stále existuje. Také u odpisu pohledávek rozlišujeme **účetní a daňové hledisko**.

3.4.2.1 Daňový odpis pohledávky

Možnosti jednorázového odpisu pohledávek do daňově uznatelných výdajů upravuje § 24 odst. 2 písm. y) ZoDP. Poplatník si může odepsat do nákladů jmenovitou hodnotu pohledávky nebo pořizovací cenu pohledávky za dlužníkem:

- u něhož soud zrušil konkurz pro nedostatek majetku, a pohledávka měla být vypořádána z majetkové podstaty a byla včas přihlášena u insolvenčního soudu,
- který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledku insolvenčního řízení,
- který zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,
- který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou (dle § 23 odst. 7 ZoDP),
- na jehož majetek, k němuž se pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba na základě výsledků dražby,
- jehož majetek, na který se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků této exekuce. (SEDLÁKOVÁ, 2010, s. 89)

Podmínkou daňově účinného nákladu je, že u těchto pohledávek bylo:

- při vzniku účtováno do výnosů, které byly zahrnuty do základu daně z příjmů, a
- ke kterým je možno tvořit OP dle ZoR.

3.4.2.2 Účetní odpis pohledávky

Účetní odpis se provádí na vrub účtu 546 s analytickým rozlišením u pohledávky, u které je zřejmé, že náklady na její vymáhání přesáhnou její výtěžek, nebo je podle sdělení

příslušného orgánu (policie, soudy) dlužník neznámého pobytu. Takový odpis pohledávky nemá daňovou účinnost a provádí se dle rozhodnutí účetní jednotky podle vnitropodnikové směrnice.

Tabulka č. 7: Účtování odpisu pohledávky a jeho vliv na HV a ZD

Popis účetní operace	MD	D	Vliv na HV	Vliv na ZD
Účetní odpis pohledávky	546.1	311	-	+
Daňový odpis pohledávky	546.2	311	-	-

Zdroj: Práce autora

3.5 FAKTORING

V dnešní době je mnoha podnikatelskými subjekty využíván tzv. faktoring. Dle BAŘINOVÉ (2007, s. 35) spočívá faktoring v odkupu krátkodobých nezajištěných pohledávek před dobou jejich splatnosti. Odkup pohledávek provádí specializovaná faktoringová společnost, neboli faktor, na základě písemné smlouvy o postoupení pohledávky, která se nejčastěji uzavírá na určité časové období. Faktor odkoupí od klienta všechny pohledávky, které splní podmínky faktoringové smlouvy. Faktor většinou proplácí klientovi určitou část pohledávky hned po jejím postoupení, faktoring se tedy stává alternativním zdrojem financování.

Podle Národní účetní rady představuje faktoring službu s cílem zajistit určitý specifický způsob financování v souvislosti s pohledávkami. Může mít jak charakter prodeje (odkupu faktorem), tak charakter pouhého spravování pohledávek faktorem s cílem financování klienta.

Z výše uvedeného vyplývá, že faktoring může nabývat různých podob v závislosti na smluvním ujednání. Přitom lze rozlišit dvě základní formy faktoringu, kdy:

- má charakter spravování pohledávek a kdy faktor nepřebírá ani právo (vlastnictví), ani rizika pohledávek,
- má charakter prodeje pohledávek a kdy faktor přebírá jak právo (vlastnictví), tak rizika (postoupení či prodej pohledávek), přičemž míra rizika může být různá.

Je tedy vždy nutné ve smlouvě mezi faktorem a klientem přesně specifikovat vlastnictví pohledávek a rizika jejich vymáhání. Tyto informace pak mají vliv na samotné účtování, kdy se faktoringová transakce může účtovat buď rozvahově (tj. pouze na úrovni zúčtovacích vztahů) nebo výsledkově (jako prodej pohledávky).

3.5.1 Faktoring jako spravování pohledávek

V případě, kdy faktor poskytuje klientovi pouze služby spojené při vymáhání a správě portfolia pohledávek současně s určitou formou financování, nejedná se o změnu vlastnictví pohledávek. Ty nadále zůstávají majetkem klienta, a tudíž se v jeho účetnictví pouze přeúčtují na jiný analytický účet pohledávek. Dlužník pak většinou zasílá úhradu faktorovi. Za poskytnuté služby platí klient faktorovi odměnu za správu a v případě poskytnutí úvěru či předfinancování platí úrok. V případě neúspěšného inkasa od dlužníků vrací faktor pohledávky zpět klientovi. Klient převede tyto pohledávky z účtu pohledávek předaných ke správě zpět na účet odběratelů a splatí faktorovi částku poskytnutou při předfinancování.

3.5.2 Faktoring jako prodej pohledávek

Vyplývá-li ze smlouvy, že společně s předáním pohledávek faktorovi dochází rovněž k převodu jejich vlastnictví, je třeba podle našich účetních předpisů postupovat stejně jako při prodeji jakéhokoliv jiného aktiva. To znamená, že je nutno prodej pohledávek zaúčtovat do výnosů a účetní hodnotu pohledávek do nákladů. Faktor se stává vlastníkem a o nakoupených pohledávkách účtuje na rozvahových účtech. Klient již není věřitelem původního odběratele, ale stává se věřitelem faktora z titulu prodeje pohledávky a zároveň jeho dlužníkem z titulu poskytnutého úvěru. (MÜLLEROVÁ, 2007)

3.6 ZÁVAZKY PO SPLATNOSTI

V souvislosti s prováděním analýz účetních závěrek dochází i na posouzení hodnoty a struktury nejen pohledávek, ale i závazků. Závazky jsou zpravidla testovány na podhodnocení. S ohledem na účetní princip opatrnosti je proto nutné všechny právně existující závazky ponechat v plné výši pro případ, že by věřitel mohl dosáhnout vymožení své pohledávky (BRYCHTA, 2009). V oblasti závazků hrají velkou roli závazky po splatnosti, případně závazky vykazující značné prodlení, kdy lhůta po splatnosti je delší než 36 měsíců. Ty pak mají daňové dopady.

Zákon o dani z příjmů v § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 stanoví, že výsledek hospodaření nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji se zvyšuje:

- o částku neuhrazeného závazku zachyceného v účetnictví dlužníka, od jehož splatnosti uplynulo 36 měsíců nebo se promlčel, a dále
- o částku závazku zachyceného v rozvaze, který zanikl jinak než jeho splněním, započtením, splnutím práva s povinností u jedné osoby, dohodou o narovnání, pokud nebyl zaúčtován ve prospěch výnosů nebo se o tuto částku nezvyšuje výsledek hospodaření.

Výše uvedené se nevztahuje na:

- závazky dlužníka, který je v úpadku,
- závazky z titulu cenných papírů a investičních instrumentů, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty společnosti, úvěrů, půjček, ručení, záloh a smluvních sankcí,
- závazky, které jsou daňově účinným nákladem jen při zaplacení,
- závazky, které při svém vzniku neznamenaly vznik daňově účinného nákladu, čili z titulu tohoto závazku nebyl uplatněn výdaj k dosažení, zajištění a udržení příjmů,
- závazky, o které se vede správní, soudní či rozhodčí řízení a jehož se poplatník řádně účastní.

I u závazků může dojít k jejich odpisu, např. z důvodu prominutí dluhu. Promine-li věřitel dlužníkovi dluh (závazek), pak tento závazek právně zaniká. Z hlediska daně z příjmů se jedná o nepeněžní příjem poplatníka, který zvyšuje základ daně, pokud zákon o daních z příjmů nestanoví jinak. (SEDLÁKOVÁ, 2010, s. 100)

Tabulka č. 8: Účtování odpisu závazku a jeho vliv na HV a ZD

Popis účetní operace	MD	D	Vliv na HV	Vliv na ZD
Odpis závazku	321	648	+	+

Zdroj: Práce autora

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 BARRANDOV STUDIO A. S.

4.1.1 Základní údaje o společnosti

Obchodní firma:	Barrandov Studio a. s.
Sídlo:	Kříženeckého nám. 322/5 152 00 Praha 5, Hlubočepy
Identifikační číslo:	28172469
Právní forma:	akciová společnost

Obrázek č. 1: Logo společnosti Barrandov Studio a. s.

Zdroj: Barrandov Studio a. s.

4.1.1.1 Předmět činnosti

Hlavním předmětem podnikání společnosti je tvorba a výroba hraných a jiných audiovizuálních děl, včetně technického provádění a zpracování, pronájem technického zařízení souvisejícího s výrobou audiovizuálních záznamů, provozování filmových ateliérů, výroba rekvizit, dekorativních a užitkových předmětů, pronájem nebytových prostor a služby související s pronájmem nebytových prostor.

Barrandov Studio je jedním z největších a nejstarších filmových studií v Evropě. Za dobu více než sedmdesátileté existence se zde natočilo přes 2 500 českých a zahraničních filmů, které společnost přímo vyrobila nebo se na jejich výrobě podílela. Ateliéry a související

služby využívají tradičně čeští filmaři a s nimi zahraniční tvůrci – nejčastěji z USA, Velké Británie, Francie, Německa nebo Ruska. Jako výrobní základnu si Barrandov Studio oblíbila v posledních deseti letech také filmová a televizní reklama.

4.1.1.2 Založení, vznik a kapitálová účast

Společnost Barrandov Studio a. s., IČ 28172469, byla založena k 1. 1. 2007 na základě projektu rozdělení odštěpením společnosti Barrandov Studio a. s., IČ 41693311 a vznikla zapsáním do obchodního rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, dne 1. 11. 2007.

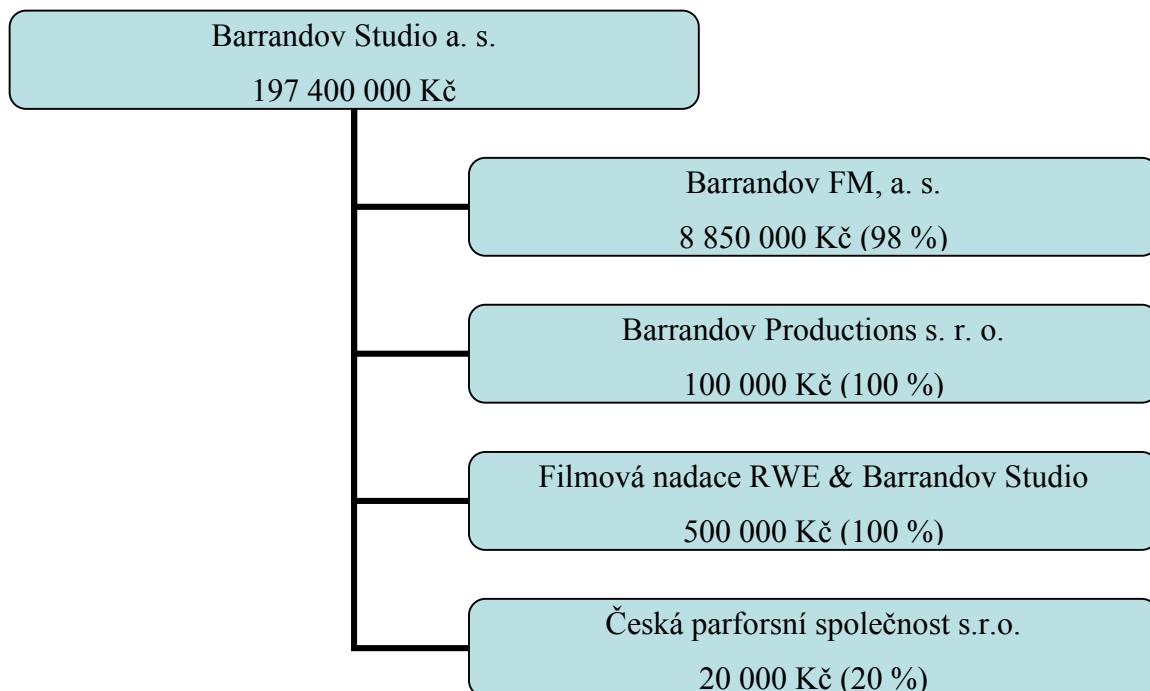
Základní kapitál společnosti činí 197 400 000 Kč, na němž se podílejí:

- MORAVIA STEEL a. s. s podílem na základním kapitálu ve výši 99,834 %, a
- ostatní akcionáři s podílem na základním kapitálu 0,166 %.

Kapitálová účast a organizační struktura společnosti

Společnost Barrandov Studio a. s. má podíly v tzv. **dceřiných společnostech**, což znázorňuje následující obrázek.

Obrázek č. 2: Kapitálová účast Barrandov Studia a. s. v dceřiných společnostech

Zdroj: Práce autora na základě přílohy k účetní závěrce 2010

Obchodní transakce a zúčtovací vztahy však provádí pouze se společností Barrandov Productions s. r. o. a Filmovou nadací RWE & Barrandov Studio.

Dále bych zmínila některé podniky ve skupině, se kterými Barrandov Studio a. s. uskutečňuje obchodní zúčtovací vztahy. Jedná se o tzv. **sesterské společnosti**, jimiž jsou:

- Barrandov Lands, a. s.,
- Barrandov Televizní Studio a. s.,
- Moravia Security a. s.

Společnost Barrandov Studio a. s. (dále také Barrandov nebo jen BS) je rozdělena na organizační celky vytvořené podle potřeby ekonomického rozlišení podstatných oblastí činnosti podniku – např. kancelář společnosti, oddělení (právní, informatiky, marketingu), úsek (finančního ředitele a obchodního ředitele), odbor personálního ředitele a divize.

Divize společnosti tvoří:

- Správa areálu včetně ateliérů Barrandov a Hostivař a Energetika,
- Kamery,
- Fundus,
- Dekorace,
- Filmové laboratoře,
- Zvuk,
- Hudební studio,
- Televizní studio,
- Dabing.

Divize se dále člení na střediska, např. divize Filmové laboratoře obsahují střediska Film, Titulkování, Distribuce filmových kopií, Filmový přepis, Zásobování a prodej a jiné.

4.1.2 Obecné účetní zásady

Účetnictví společnosti Barrandov Studio a. s. respektuje obecné účetní zásady a je vedeno v souladu s účetními předpisy. Účetním obdobím je kalendářní rok, účetní závěrka společnosti je tedy sestavována k 31. 12. Dle § 20 ZoÚ má Barrandov Studio povinnost mít ověřenu účetní závěrku nezávislým auditorem. Zpráva auditora je pak společně s účetní

závěrkou součástí výroční zprávy, jejíž vyhotovení nařizuje § 21 ZoÚ. Výroční zpráva informuje o vývoji výkonnosti, významných filmových projektech či stávajícím hospodářském postavení podniku. Ve stanoveném termínu je pak výroční zpráva včetně přílohy k účetní závěrce uložena do sbírky listin u obchodního rejstříku. BS nesestavuje konsolidovanou účetní závěrku, neboť je zahrnována do konsolidace mateřské společnosti MORAVIA STEEL a. s.

4.1.3 Vnitřní předpisy

Účtování pohledávek a závazků patří ve společnosti Barrandov Studio a. s. ke každodenní činnosti. Při jejich zpracování, evidenci a účtování se společnost řídí systémem vnitřních předpisů, které umožňují zajistit celý proces zpracování účetnictví a účetní závěrky. V oblasti zúčtovacích vztahů jsou ve vnitropodnikové směrnici stanovena jasná pravidla pro hospodaření s pohledávkami a závazky, vymezení a náležitosti účetních dokladů, evidence a oběh vydaných a došlých faktur či obdobných dokladů a určení oprávněnosti, povinnosti a odpovědnosti jednotlivých pracovníků při provádění konkrétních operací (například vyhotovení, schvalování, přezkušování a zaúčtování dokladů) včetně jejich podpisových vzorů.

4.1.4 Účetní systém

Pro účtování zúčtovacích vztahů a jiných operací využívá BS od roku 2008 účetní systém SAP, který je určen pro velké společnosti. Účetní doklady vstupují do tohoto systému prostřednictvím jediného zaúčtování účetního případu, a to zpravidla do jednotlivých deníků. Přes účtový předpis se automaticky zapisují do knih analytických účtů, z něž se vyhotoví hlavní kniha a další požadované sestavy, které poskytují další podrobnější informace vybraných oblastí a mohou sloužit pro různé rozborů.

4.2 POHLEDÁVKY BARRANDOV STUDIA A. S. NA ZÁKLADĚ ROZVAHY

Jelikož hlavním informačním pramenem o majetku podniku a jeho zdrojích je rozvaha, pro nastínění základního přehledu o pohledávkách budu čerpat právě z tohoto výkazu. Výchozí jsou stavy k 31. 12 jednotlivých let 2008, 2009 a 2010. Následující částky jsou uvedeny v tisících Kč v netto hodnotách, tedy po odečtení hodnoty korekce.

Tabulka č. 9: Stav pohledávek k 31. 12. roku 2008, 2009 a 2010 v tisících Kč

Aktivum		Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010
C.	Oběžná aktiva	117 254	168 422	216 636
C.II.	Dlouhodobé pohledávky	0	0	5 600
C.II.1	Pohledávky z obchodních vztahů	0	0	5 600
C.III.	Krátkodobé pohledávky	91 991	129 735	192 929
C.III.1	Pohledávky z obchodních vztahů	51 186	124 432	191 685
C.III.6	Stát – daňové pohledávky	11 009	0	0
C.III.7	Krátkodobé poskytnuté zálohy	17 555	2569	1 031
C.III.8	Dohadné účty aktivní	12 235	2690	45
C.III.9	Jiné pohledávky	6	44	168

Zdroj: Práce autora na základě rozvah Barrandov Studia a. s.

Pohledávky ve firmě BS představují velmi významnou složku oběžných aktiv, přičemž všechny vzniklé pohledávky v roce 2008 a 2009 byly pouze krátkodobého charakteru, které k okamžiku sestavení účetní závěrky vykazovaly dobu splatnosti kratší než jeden rok. Až v roce 2010 se ve společnosti vyskytla dlouhodobá pohledávka za prodej historických vozidel na základě kupní smlouvy.

Ve sledovaných letech lze zaznamenat postupné zvyšování souhrnné hodnoty krátkodobých pohledávek. Toto zvýšení bylo jednoznačně způsobeno zřetelným nárůstem pohledávek z obchodních vztahů, přičemž pohledávky z ostatních titulů vykazují v letech 2008 až 2010 klesající tendenci. Obchodní pohledávky v roce 2009 vzrostly oproti roku 2008 více než dvojnásobně, a to z 51 186 tisíc Kč na 124 432 tisíc Kč. V roce 2010 se hodnota krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů zvýšila o 67 253 tisíc Kč, tj. o 54 %. Hlavní příčinou v obou případech byl synergický efekt s podnikem ve skupině, jímž je sesterská společnost Barrandov Televizní Studio a. s. (dále také BTS).

Tato skutečnost je patrná i z příloh k účetní závěrce, kde jsou blíže rozepsány pohledávky z obchodních vztahů k podnikům ve skupině. Například k 31. 12. 2008 činily pohledávky za společností BTS 7 454 tisíc Kč, v následujícím roce pak zřetelně vzrostly na 67 399 tisíc Kč a v roce 2010 dosáhly celkové hodnoty 136 633 tisíc Kč. Z výše uvedeného vyplývá, že Barrandov Televizní Studio a. s. je pro společnost BS velmi významným odběratelem.

V posledních dvou letech dokonce celková výše pohledávek za touto společností tvořila více jak polovinu celkové netto hodnoty všech obchodních pohledávek (opravné položky k pohledávkám k podnikům ve skupině nebyly tvořeny). Vliv na výši vykazovaných pohledávek k firmě BTS má i ta skutečnost, že je na většinu faktur této společnosti poskytována poměrně dlouhá doba splatnosti oproti ostatním odběratelům, a to ve lhůtě 90 dnů. V roce 2010 byla tato lhůta dokonce u vybraných faktur prodloužena.

4.3 ZÁVAZKY BARRANDOV STUDIA A. S. NA ZÁKLADĚ ROZVAHY

Také v případě získání základního přehledu o závazcích budu vycházet z rozvahy, která vykazuje konečné zůstatky těchto pasiv k 31. 12. roku 2008, 2009 a 2010. Hodnoty jsou vyjádřeny v tisících Kč.

Tabulka č. 10: Stav závazků k 31. 12. roku 2008, 2009 a 2010 v tisících Kč

Pasivum		Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010
B.	Cizí zdroje	384 121	427 325	414 749
B.II.	Dlouhodobé závazky	32 519	32 242	38 536
B.II.1	Závazky z obchodních vztahů	4 550	3 280	6 690
B.II.10	Odložený daňový závazek	27 969	28 962	31 846
B.III.	Krátkodobé závazky	100 704	69 665	67 752
B.III.1	Závazky z obchodních vztahů	62 352	52 623	44 450
B.III.5	Závazky k zaměstnancům	8 583	7 014	5 325
B.III.6	Závazky ze SZ a ZP	3 510	2 914	2 375
B.III.7	Stát – daňové závazky a dotace	0	1 362	7 617
B.III.8	Krátkodobé přijaté zálohy	20 067	1 213	3 227
B.III.10	Dohadné účty pasivní	6 179	4 528	4 758
B.III.11	Jiné závazky	13	11	0
B.IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	250 898	325 418	308 461
B.IV.1	Bankovní úvěry dlouhodobé	138 435	264 858	220 840
B.IV.2	Krátkodobé bankovní úvěry	112 463	60 560	87 621

Zdroj: Práce autora na základě rozvah Barrandov Studia a. s.

Z výše uvedeného přehledu lze vypožorovat, že na rozdíl od pohledávek eviduje BS ve všech sledovaných letech závazky jak krátkodobého tak dlouhodobého charakteru. Je patrné, že běžné závazky se podílí na cizích zdrojích jen částečně, převažující část cizích zdrojů tvoří bankovní úvěry. Ty také v roce 2009 způsobily nárůst celkové hodnoty cizích zdrojů. Naopak u krátkodobých závazků lze zaznamenat v letech 2008 až 2010 klesající trend. Největší pokles v roce 2009 zapříčinily krátkodobé přijaté zálohy a krátkodobé závazky z obchodních vztahů. U krátkodobých obchodních závazků lze navíc zpozorovat vyvážené snižování jejich hodnoty v jednotlivých letech 2008 až 2010. Dlouhodobé závazky z obchodních vztahů představují závazek v podobě splátkového nákupu technického zařízení.

Některé závazky vznikají také vůči podnikům ve skupině. Ve společnosti je zaveden systém, kdy se čtvrtletně odsouhlasí vzájemné zůstatky pohledávek a závazků mezi společnostmi ve skupině a provádějí se vzájemné zápočty, do nichž jsou zahrnuty splatné pohledávky a závazky.

4.4 POHLEDÁVKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ

Dříve než začnu charakterizovat pohledávky z obchodních vztahů ve společnosti Barrandov Studio a. s., pokusím se v oblasti pohledávek vystihnout základní pravidla při zpracování podkladů, způsob vyhotovování vydaných faktur a jejich evidování. Tato problematika je upravena ve vnitropodnikové směrnici, o které jsem se zmínila již v úvodu praktické části. Vedle určení oprávněnosti k provádění jednotlivých operací, vymezuje tato směrnice i náležitosti účetních dokladů, které jsem definovala již v teoretické části.

4.4.1 Základní pravidla a způsob fakturace

Faktury jsou vždy vyhotovovány za jednotlivé divize, a to neprodleně po zjištění skutečnosti (realizaci výkonu). Vytváření faktur se však soustřeďuje pouze na třech oddělení, jimiž jsou divize Fundus, divize Filmové laboratoře a Oddělení fakturace, které zpracovává faktury za ostatní divize.

Plnění zakázek v BS vzniká na základě uzavřené smlouvy nebo na základě oboustranně potvrzené objednávky či obdobného dokladu, čímž je například zakázkový list. Přitom je

rozhodující hodnota jednotlivé zakázky. Základním pravidlem je, že jednorázová zakázka:

- do celkové výše 50 000 Kč může být uzavřena pouze na základě objednávky či zakázkového listu,
- přesahující výši 50 000 Kč musí být ošetřena obchodní smlouvou.

Každému vystavení faktury tedy předchází vyhotovení objednávky nebo smlouvy. Tyto dokumenty se pak stávají jedním z podkladů pro fakturaci, které vystavují pověřeni pracovníci jednotlivých divizí. Podklady musí také obsahovat vymezené náležitosti, například přesné fakturační údaje o zákazníkovi a jeho potvrzení o akceptaci smluveného výkonu, předmět fakturace, číslo střediska, číslo zakázky apod. Další přílohou faktury je protokol či obdobný dokument o provedených výkonech. Na vydané faktury je nejčastěji poskytována lhůta splatnosti ve výši 14 dnů. S některými odběrateli je dohodnuta doba splatnosti ve výši 30 dnů, sesterské společnosti Barrandov Televizní Studio a. s. je poskytována lhůta splatnosti 90 dnů.

Faktury jsou evidovány v knihách vydaných faktur v samostatných číselných řadách jednotlivých deníků v rozdělení na faktury tuzemské, zahraniční, holdingové či dobropisy. Druh dokladu je určen kombinací písmen a číslic. Číselná řada musí být úplná, jakékoliv její porušení je zaznamenáno podpisem oprávněné osoby.

Všechny vystavené faktury jsou odsouhlaseny vedoucím fakturace či odpovědným pracovníkem. Originál vydané faktury se všemi náležitostmi daňového dokladu a přílohami je následně odeslán, popř. předán zákazníkovi. Kopie vydané faktury včetně příloh se archivují v místě vystavení.

4.4.2 Analytické účty pohledávek

Dále jsem zjišťovala vytváření analytických účtů v rámci syntetických účtů, které by mělo zajistit především správné sestavení účetní závěrky a priznání k dani z příjmů. Některé zdroje doporučují si v rámci analytického členění vytvořit pro každého odběratele samostatný analytický účet. Tento způsob však není ve firmě BS aplikovatelný, neboť ta disponuje poměrně velkým množstvím odběratelů a účtový rozvrh by tak byl příliš obsáhlý a nepřehledný. Analytickým členěním se totiž ve společnosti BS rozumí rovněž používání číselníků a zkratk, zejména číselníků obchodních partnerů, divizí (středisek), zakázek či jiných výkonů (např. rozdělení na film, reklama, televizní služby apod.).

Nejpoužívanějším účtem z celého účtového rozvrhu je u pohledávek syntetický účet 311 – Odběratelé. Analytické členění k tomuto účtu, které považují za dostatečné, si firma BS zvolila následovně:

311100 – Pohledávky tuzemské,

311140 – Pohledávky z tuzemských penalizačních faktur,

311200 – Pohledávky zahraniční,

311300 – Pohledávky holding,

311990 – Pohledávky v odpisovém řízení.

K vyjádření jednotlivých pohledávek za konkrétními odběrateli, informace o jejich úhradě či splatnosti slouží v BS saldokonto. Předpis a úhrada pohledávky jsou uskutečněny prostřednictvím společného číselného symbolu (variabilního symbolu).

4.4.3 Vybrané pohledávky z obchodních vztahů

Prakticky s každou obchodní pohledávkou je spojen výnos. S pohledávkou související výnosy lze v BS dělit dle různých hledisek. Například dle způsobu jejich získávání se člení na film ČR, film zahraničí, reklama tuzemská a zahraniční, televize, nájmy a ostatní (neaudio) zakázky. Dalším sledováním tržeb a zároveň i pohledávek je podle jednotlivých divizí. V tomto bloku se také pokusím naznačit, jak probíhá ve společnosti BS realizace filmových projektů a jejich zachycení v účetnictví. Za okamžik uskutečnění účetního případu v oblasti pohledávek si společnost stanovila den vystavení faktury a den inkasa pohledávky. Vlastní pohledávky jsou oceněny jmenovitou hodnotou.

4.4.3.1 Účtování filmových projektů

Výrobu filmových projektů z větší části uskutečňují různé produkční společnosti, které u BS poptávají a objednávají postupně různé výkony jednotlivých divizí. Těmi jsou zejména nájmy ateliérů či jiných objektů a s nimi související služby poskytované divizí Správa areálu, stavebně dekorační práce divize Dekorace, pronájem technického zařízení divize Kamery, výroba nebo zapůjčení kostýmů či rekvizit od divize Fundus, vyvolání a zpracování filmů přes distribuci filmových kopií či chemické čištění divizí Filmové laboratoře. Oddělení fakturace vytváří jednotlivé faktury za ucelené dílčí uskutečněné výkony. Související tržby jsou účetně přiřazeny do výnosů jednotlivým divizím. Konkrétní

způsoby účtování předvedu na níže uvedeném příkladě. Použité výnosové analytické účty charakterizují jednotlivé výkony.

Tabulka č. 11: Příklad účtování vydaných faktur za vybrané výkony

Realizovaná činnost	MD	DAL
Pronájem ateliérů	311100	602100
DPH 20 %	311100	343110
Zapůjčení kostýmů a rekvizit	311100	602400
DPH 20 %	311100	343110
Provedené stavebně dekorační práce	311100	602450
DPH 20 %	311100	343110
Pronájem technického zařízení	311100	602420
DPH 20 %	311100	343110

Zdroj: Práce autora

4.4.3.2 Účtování produkční činnosti

V některých případech je Barrandov Studio a. s. koproducentem, případně i hlavním producentem filmu. Při koprodukcí dochází mezi producentem a koproducentem k sepsání koprodukční smlouvy, kde je stanovena výše koprodukčního vkladu. Společnost Barrandov však místo finančního vkladu uskutečňuje věcné plnění, jako jsou např. pronájem ateliéru, půjčení kostýmů, vytvoření dekorací, vyvolání negativu a jiné. Hodnoty věcného plnění se účtují na stranu MD účtu 041010 (Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek) a ve prospěch účtu 623010 (Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku), a to do stanovené výše koprodukčního vkladu. Při premiéře filmu BS na základě vnitřního dokladu převádí hodnotu koprodukčního vkladu z účtu 041010 na vrub účtu 014000 – Ocenitelná práva. Toto ocenitelné právo se pak odepisuje 18 měsíců. Účtování o pohledávce dochází zpravidla až při fakturaci za převod autorských práv, a to účetním předpisem MD 311100 / DAL 602600 – Prodej autorských práv, případně 384030 – Výnosy příštích období

4.4.3.3 Účtování reklamní či televizní produkce

Dalším způsobem realizace tržeb jsou reklamní zakázky. Mezi nejčastěji poskytované služby v oblasti výroby reklamy jsou pronájmy ateliérových ploch, stavba dekorací nebo

služby Filmových laboratoří či divize Fundus. Účtování probíhá podobně jako u filmové produkce, které uskutečňují jednotlivé produkční společnosti.

Důležitou činností BS, která vede ke stabilizaci tržeb, je realizace dodávek pro televizní společnosti jako jsou již zmíněná BTS či CET 21 spol. s r. o. Obě televizní společnosti využívají služeb dabingových studií, Fundusu a Dekorací. Významným přínosem jsou rovněž dlouhodobé nájmy, které jsou nejčastěji fakturovány čtvrtletně. Související služby za dodávky energií, tepla či vody jsou účtovány samostatně v měsíčních intervalech.

4.4.3.4 Pohledávky v cizí měně

BS obchoduje rovněž se zahraničními partnery, s nimiž sjednává **obchodní transakce v cizí měně**, a to především v měně **EUR, GBP** či **USD**. Tyto cizoměnové pohledávky BS eviduje v souladu se ZoÚ také v české měně. Podle vnitropodnikové směrnice považuje společnost za okamžik uskutečnění účetního případu (vznik pohledávky) den vystavení faktury. Dále směrnice stanoví, že při přepočtu BS uplatňuje aktuální denní kurzy, které se mi oproti metodě pevných kurzů jeví jako vhodnější, neboť účetnictví tak poskytuje věrnější obraz o hospodářské situaci firmy.

Příklad

14. 12. 2010 firma BS vystavila francouzské společnosti fakturu za výkony divize filmových laboratoří (výroba kopií) ve výši 5 000 EUR. Splatnost faktury byla stanovena na 28. 12. 2010. Faktura však byla v plné výši uhrazena až v následujícím účetním období, a to 6. 1. 2011. Francouzská společnost je registrována jako plátce DPH ve Francii.

Tabulka č. 12: Řešení účtování pohledávky v cizí měně

Den	Popis účetní operace	EUR	Kurz	Kč	MD	DAL
14. 12. 2010	Fakturace výkonů	5000	25,165	125 825	311200	601022
31. 12. 2010	Přepočet k účetní závěrce	5000	25,060	125 300	-	-
	Kurzový rozdíl - ztráta			525	563010	311200
06. 01. 2011	Úhrada faktury na účet	5000	24,870	124 350	221120	311200
	Kurzový rozdíl - ztráta			950	563010	311200

Zdroj: Práce autora na základě interních dokladů

Nyní bych shrnula podstatné skutečnosti, které vyplývají z výše uvedených hospodářských operací. Vznik pohledávky zvýšil v roce 2010 účetní výsledek hospodaření v důsledku souvztažného zaúčtování pohledávky do výnosů. Tato částka zároveň vstupuje do základu daně z příjmů PO. Jelikož nebyla pohledávka do konce roku uhrazena a Barrandov má povinnost ke dni sestavení účetní závěrky tuto pohledávku ocenit aktuálním denním kurzem ČNB, dne 31. 12. 2010 při přepočtu cizí měny na českou měnu vznikl kurzový rozdíl v podobě ztráty. Ta k 31. 12. 2010 snížila hodnotu aktiv a výši účetního výsledku hospodaření. Příčinou bylo zaúčtování vzniklé kurzové ztráty do nákladů, který je v tomto případě daňově účinný.

Ke dni inkasa pohledávky ve výši 5 000 EUR byl použit opět aktuální denní kurz. Jelikož mezi datem účetní závěrky a datem úhrady faktury došlo opět ke snížení kurzu ČNB, vznikla Barrandovu další kurzová ztráta, tentokrát ve výši 950 Kč. Zde bych ještě upřesnila, že ve skutečnosti jsou brány v úvahu kurzy ČNB z předešlého dne, neboť data pro aktuální pracovní den jsou v ČNB k dispozici až v odpoledních hodinách.

O DPH v tomto případě Barrandov neúčtuje, neboť odběratel je registrován k této dani ve Francii a výkon BS je osvobozen od daně s nárokem na odpočet. Skutečnost, že výrobky opustily území ČR, prokazuje BS potvrzenými dokumenty o uskutečnění přepravy. Na faktuře jsou dále uvedeny daňové identifikační číslo plátce a poznámka o povinnosti odběratele odvést ve své zemi DPH. Dodání výrobků do jiného členského státu EU se promítne v přiznání k DPH a uvede v souhrnném hlášení či výkazu intrastat.

4.4.4 Řešení pohledávek po splatnosti

Na průběžném sledování inkasa pohledávek je často závislá platební schopnost účetní jednotky. Za inkaso pohledávky jsou odpovědni jednotliví pracovníci či ředitel divize, ve které pohledávka vznikla. V BS se pravidelně sleduje vývoj celkových a polhůtních pohledávek a stanovují se konkrétní způsoby řešení inkasa. Do vytvořených sestav polhůtních pohledávek za jednotlivé divize zaznamenávají příslušní pracovníci podrobné poznámky o způsobu a výsledku vyjednávání mezi BS a dlužníkem.

4.4.4.1 Předcházení rizikovým pohledávkám

Uzavření smlouvy

Rozhodující předpoklad pro vznik pohledávek je uzavření smlouvy. Při uzavírání smluvních vztahů s obchodními partnery jsou příslušní pracovníci povinni prověřit, zda společnost nemá vůči smluvní straně pohledávku po lhůtě splatnosti. Evidence všech pohledávek za odběrateli je pravidelně zasílána do jednotlivých divizí podnikovou poštou. Zároveň je pro všechny odpovědné pracovníky dostupná centrální databáze rizikových subjektů, která je sestavena z odběratelů, u nichž BS eviduje polhůtní pohledávky déle než jeden rok. S rizikovými subjekty nebude možné uzavírat zakázku, pokud nebudou uhrazeny všechny polhůtní pohledávky. Od roku 2009 společnost začala do některých smluv vkládat také rozhodčí doložku, která pak může urychlit případné vymáhání pohledávky.

Před vyhotovením smlouvy s novým obchodním partnerem musí být smluvní stranou předložen platný výpis z obchodního rejstříku, popř. jiné oprávnění k činnosti. U nového zákazníka je rovněž vyžadována platba předem nebo záloha ve výši 50 % z ceny zakázky.

Záloha a hotovostní platby

Nejúčinnějším předcházením rizikových či pochybných pohledávek je vyžadování zálohy a platby v hotovosti ihned při převzetí zakázky. Záloha je vždy požadována u již zmíněných nových zákazníků, u zakázek za půjčovní kostýmy a rekvizit v podobě kaucí a u některých zahraničních odběratelů. Hotovostní platba je uskutečňována u menších objednávek do 2 000 Kč. Pouze významným zákazníkům je za drobné zakázky umožněn odklad platby.

4.4.4.2 Vymáhání pohledávek

V tomto úseku znovu připomenu, že standardní doba splatnosti, která je odběratelům nejvíce poskytována, činí 14 dnů. Směrnice BS říká, že pro potřeby vyhodnocování jsou pohledávky po splatnosti definovány jako pohledávky nezaplacené v den splatnosti + 30 dnů. Uplyne-li více než 30 dní po lhůtě splatnosti, je odběrateli na dlužnou částku odeslána písemná upomínka včetně výzvy k uznání dluhu s uvedením čísla faktury a výše dlužné částky. Nezávisle na písemné upomínce jedná obchodník odpovědný za vzniklou pohledávku s odběratelem o zaplacení dlužné částky prostřednictvím telefonických kontaktů, e-mailů apod. Zároveň je dlužník upozorněn na možnost přerušení poskytovaných služeb či dodávek. Vzhledem k poměrně krátké poskytované lhůtě splatnosti bych dbala na

to, aby první upomínka byla dlužníkovi zaslána již 14 dní po uplynutí stanovené lhůty splatnosti.

Nezaplatí-li dlužník do 30 dnů od odeslání první upomínky, zašle se druhá upomínka s upozorněním, že pokud nebude dluh uhrazen do 30 dnů, bude podána žaloba na úhradu dlužné částky včetně úroků z prodlení. S mnoha dlužníky má společnost snahu se dohodnout na splátkovém kalendáři. V tomto případě se pak sleduje jeho dodržování.

Notářský zápis

Za přínosné považuji zajištění uznání závazku dlužníka. To většinou probíhá formou notářského zápisu. Tento akt sice firmě BS plně nezaručí úspěšné inkaso, ale v případě nezaplacení dlužníkem je notářský zápis vykonatelný a společnosti by mělo být umožněno vedení exekuce proti dlužníkovi pouze na základě její žádosti již bez další žaloby. Notářský zápis o uznání dluhu má také vliv na prodloužení promlčecí doby pohledávky a může být rovněž významným nástrojem proti popření pravosti pohledávky v případném insolvenčním řízení. Na základě notářského zápisu však nelze uplatnit zákonné opravné položky podle zákona o rezervách.

Původní promlčecí doba začíná běžet dnem splatnosti, při uznání dluhu pak začíná běžet nová promlčecí lhůta, kterou lze prodloužit maximálně do deseti let. Po uplynutí této lhůty sice právo nezaniká, ovšem v případě podání žaloby na dlužníka, který namítne promlčení pohledávky, nemůže soud právo věřiteli přiznat. Na většinu pohledávek společnosti BS se vztahuje čtyřletá promlčecí doba, avšak u nájemních smluv, které jsou upraveny jen v ObčZ, se uplatňuje promlčecí lhůta pouze tříletá.

Smluvní pokuty a úroky z prodlení

Za pozdní úhradu pohledávek uplatňuje BS vůči dlužníkovi úroky z prodlení podle konkrétních smluv, které se nejčastěji stanovují sazbou 0,05 % za každý den prodlení. Dle směrnice se úroky z prodlení nárokují ihned, jakmile uplyne od stanovené lhůty splatnosti 90 dnů. V mnoha případech však dochází k prominutí účtování smluvního úroku, o němž rozhoduje vedení společnosti na základě návrhu příslušného vedoucího pracovníka divize. Častěji se však vyskytují fakturované smluvní úroky za prodloužení doby splatnosti, které se vyčísľují dle konkrétní lhůty.

Celková hodnota výnosů ze smluvních pokut a úroků z prodlení je uvedena také v přílohách k účetní závěrce jednotlivých let. Z nich lze zjistit, že v roce 2008 byly výnosové úroky vykázány v nulové výši. Zato v roce 2009 byly úroky uplatněny v celkové hodnotě 1 788 tisíc Kč. Zde se jednalo zejména o vyčíslení úroků z prodlení ve výši 1 441 tisíc Kč za roky 1998 až 2002 vůči jedné společnosti. Zbytek činily faktury na úrok za prodloužení splatnosti několika pohledávek vůči jednomu odběrateli.

Také v roce 2010 byly účtovány úroky za prodloužení splatnosti pohledávek či úroky z prodlení (např. úrok ve výši 321 tisíc Kč za jednu zahraniční společnost). Celková hodnota všech smluvních úroků v roce 2010 dosáhla výše 2 134 tisíc Kč, v níž jsou ovšem zahrnuty i úroky z krátkodobé finanční výpomoci.

Dle dotazování jsem zjistila, že všechny účtované smluvní úroky byly v daných letech zaplacený, tudíž byly zároveň daňově účinné. To znamená, že účetní výsledek hospodaření se pro účely daně již nijak neupravuje.

Dle mého názoru si BS v oblasti uplatnění plnění z titulu příslušenství počíná s péčí řádného hospodáře, neboť bere v úvahu aktuální bonitu dlužníka a o pohledávce z titulu příslušenství účtuje pouze za předpokladu, že existuje dostatečná míra jistoty, že bude tato pohledávka zaplacená a stane se skutečným aktivem a její uplatnění skutečným výnosem, jak uvádí také Interpretace I - 10 Národní účetní rady. (ŠEVCOVICOVÁ, 2007)

Pro účtování smluvních úroků či pokut se používají následující účty:

311140 – Pohledávky z tuzemských penalizačních faktur,

644010 – Tržby za smluvní pokuty a úrok.

Ukončení smluvního vztahu

Společnost se vždy snaží své pohledávky řešit smírnou cestou prostřednictvím korespondence a osobních jednání s dlužníkem. Úspěšné vyjednávání o inkasu pohledávek bylo zaznamenáno zejména u zahraničních partnerů. Pokud však dlužník nereaguje, dochází k ukončení smluvního vztahu a předání pohledávek k právnímu vymáhání. Barrandov využívá jak svého právního oddělení, tak advokátní kanceláře či inkasní společnosti, která zajišťuje veškeré služby v oblasti mimosoudního, soudního či exekučního řešení pohledávek včetně dohledu nad portfoliem.

4.5 ZÁVAZKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ

K přehledu o vzniklých závazcích z obchodních vztahů ve společnosti slouží evidence došlých faktur, kterou tvoří dodavatelské faktury, dobropisy, přijaté penalizační faktury či zálohové platby. I zde jsem se nejdříve zaměřila na oblast evidence, oběhu a zpracování došlých faktur ve společnosti. Pokládám za důležité vytvořit takový systém, který by zajišťoval včasné předávání, zachycení a ověření všech účetních dokumentů, aby o vzniku závazku mohl být včas proveden zápis do účetních knih. Zároveň musí systém zamezit ztrátě dokladů, které plní základní informační vstupy. K tomu opět slouží ošetření základních pravidel v oblasti závazků vnitropodnikovou směrnicí a zajištění jejich dodržování.

4.5.1 Oběh došlých faktur

V BS musí být všechny originály došlých faktur zachyceny chronologicky tak, jak byly prokazatelně přijaty na adresu společnosti bez ohledu na to, zda budou věcně odsouhlaseny a proplaceny. Veškeré došlé faktury se zpracovávají v oddělení nákupu, ve kterém je vedena kniha došlých faktur. Do oddělení nákupu jsou faktury předávány z podatelny, kde je evidována veškerá došlá pošta. Pokud však některá faktura přijde přímo na divizi, pak musí být neprodleně předána k evidenci do oddělení nákupu.

Každá došlá faktura je nejdříve zkontrolována po formální stránce a následně zapsána do účetního programu SAP v režimu „předběžné pořízení došlé faktury“ s uvedením variabilního symbolu, částky a jméno dodavatele. Dále je na fakturu připsáno pořadové evidenční číslo knihy došlých faktur, které je přiděleno systémem SAP. Následně je faktura opatřena průvodkou, tzv. „vlepkou“, která slouží k podpisovým záznamům a k doplnění informací, jako jsou číslo zakázky, střediska, číslo objednávky nebo smlouvy a případné bližší určení účetního případu, aby mohl být správně zaúčtován. Faktura společně s průvodkou je předána do příslušných divizí k ověření věcné správnosti.

Odpovědní pracovníci jednotlivých divizí kontrolují obsah faktury na základě dodacích listů, příjemek, objednávek nebo smluv, které se pak stávají nedílnou součástí faktury. Po odsouhlasení věcné správnosti jsou faktury včetně příloh vráceny zpět do oddělení nákupu. Pokud jsou na faktuře věcné chyby, vrací ji doporučeným dopisem pověřený pracovník divize zpět dodavateli. V knize došlých faktur bude pořadové číslo stornováno.

Vrácené faktury jsou vedeny pouze v podpůrné evidenci oddělením nákupu, kde jsou uchovány kopie těchto faktur a popsán důvod vrácení.

Ověřené faktury jsou opatřeny účetním předpisem a následně zaúčtovány na předepsané účty. Pro dodržení lhůty splatnosti se faktury vrací do účtárny minimálně tři dny před požadovanou splatností. K faktuře se rovněž připojí svolení k proplacení odpovědné osoby.

Dle mého názoru je systém oběhu a kontroly došlých faktur vyhovující. Na základě dotazování jsem dále zjistila, že směrnice jsou řádně dodržovány. Všechny objednávky jsou schváleny ředitelem dané divize a v případě, kdy objednávka převyšuje hodnotu 20 000 Kč, musí být dokonce odsouhlasena krizovým štábem. Pokud jsou tedy objednávky řádně tvořeny, evidovány a následně pak připojovány k došlým fakturám, nemělo by dojít k opomenutým závazkům. Dlouho nespárovaná objednávka by pak měla signalizovat chybějící účetní doklad, zakládající vznik závazku. Za přínosné považuji i vedení podpůrné evidence těch závazků, které sice nebyly správně vyúčtovány, ale je zcela zřejmé, že ve společnosti vznikly. To má vazbu na zásadu opatrnosti a vykazování výše závazků, které by neměly být podhodnoceny.

Originály faktur se evidují v knihách přijatých faktur v samostatných číselných řadách dle jednotlivých deníků v rozdělení na faktury tuzemské, zahraniční, investiční či penalizační. Přesné vyjádření výše závazků vůči konkrétním věřitelům zajišťuje opět **saldokonto**.

4.5.2 Vybrané závazky společnosti Barrandov Studio a. s.

Za okamžik uskutečnění účetního případu si společnost zvolila den přijetí faktury od dodavatele a den úhrady závazku. Všechny došlé faktury či obdobné doklady jsou proto označeny datem, kdy byly doručeny na adresu společnosti. Závazky se oceňují jmenovitou hodnotou.

Při účtování závazků se nejčastěji používá syntetický účet 321, přičemž souvztažné účty zasahují do mnoha účtových skupin, neboť předměty dodavatelských faktur jsou rozmanitého charakteru. Různá je rovněž poskytovaná lhůta splatnosti, která se většinou pohybuje od 14 do 30 dnů. Formou dodavatelských faktur se nejčastěji pořizují filmové suroviny, látky na výrobu kostýmů, řemeslné práce pro zhotovení dekorací, rekvizit (např.

lakýrnické, malířské, truhlářské práce), honoráře, spotřeba energií, telekomunikační služby, ostraha a požární asistence, servisní práce a mnohé další.

Tabulka č. 13: Příklad účtování došlých faktur od různých dodavatelů

Realizovaná činnost	MD	DAL
Faktura došlá za filmové a výtvarné služby	518250	321100
DPH 20 %	343010	321100
Faktura za ostrahu od Moravia Security a. s.	518340	321300
DPH 20 %	343010	321300
Faktura došlá za látky na výrobu kostýmů	111010	321100
DPH 20 %	343010	321100

Zdroj: Práce autora

321100 – Závazky tuzemské

321300 – Závazky holding

111010 – Pořízení materiálu

518xxx – Služby různého charakteru

4.5.2.1 Účtování leasingu

Společnost BS disponuje poměrně velkým množstvím majetku, který je pořízen formou finančního leasingu. Po skončení nájmu tedy BS leasingovou věc odkoupí a stane se jejím novým vlastníkem. Celkovou hodnotu leasingové smlouvy vede BS pouze na podrozvahových účtech 761070 – Leasing. Seznam všeho majetku najatého formou finančního leasingu uvádí BS také v příloze účetní závěrky. Jedná se o automobily, technické zařízení či vybavení studií. V průběhu nájmu jsou jednou měsíčně účtovány předpisy a úhrady jednotlivých splátek a nájemné je poměrným způsobem rozpouštěno do nákladů. Ke sledování a účtování závazků z leasingů slouží splátkový kalendář.

Níže uvedu příklad na účtování leasingu, kdy měsíční splátka činí dle splátkového kalendáře 9 675 Kč a měsíční podíl hodnoty leasingu tvoří částka 10 078 Kč. První splátka (akontace) při finančním leasingu byla časově rozlišena a po dobu pronájmu je rozpouštěna do nákladů. Účetní zápis akontace byl MD 381030 / DAL 221040.

Tabulka č. 14: Příklad účtování závazku z leasingu

Účetní operace	Částka Kč	MD	DAL
Předpis měsíční leasingové splátky	8 062,50	381030	321400
DPH 20 %	1 612,50	343010	321400
Úhrada leasingové splátky převodem	9 675,00	321400	221040
Podíl nájemného za běžný měsíc	10 078,00	518150	381030

Zdroj: Práce autora na základě interních dokladů

4.6 INVENTARIZACE

Ve firmě Barrandov Studio a. s. představuje inventarizace rozsáhlou činnost. Důkladné provedení inventarizace je i požadavkem auditorské společnosti, která se tohoto procesu také účastní. Inventarizace se řídí Příkazem generálního ředitele, na jehož základě se pro každý rok stanovuje inventarizační řád. Dále je jmenována **hlavní inventarizační komise** (HIK – kontrolní a poradní orgán) a stanoven závazný harmonogram inventarizace. Zjištění skutečných stavů pohledávek a závazků provádí dílčí inventarizační komise.

Inventarizace pohledávek a závazků se v BS zpravidla realizuje v první polovině února po skončení účetního období. Například za rok 2010 proběhla tato inventarizace 14. 2. 2011.

4.6.1 Dokladová inventura

Prvním úkonem inventarizace je **dokladová inventura**, při níž jmenovaní pracovníci zjišťují a ověřují skutečný stav jednotlivých druhů pohledávek a závazků. Tento stav se prokazuje pomocí různých písemností, jako jsou účetní doklady, listiny, zápisy, smlouvy či korespondence. V případě významných pohledávek a závazků či složitějších transakcí se dle účetních dokladů ověřuje zaúčtování jednotlivých pohybů na účtu. Existence a správnost výše pohledávek a závazků se rovněž ověřují **konfirmačními dopisy**. Ty jsou však zasílány pouze obchodním partnerům, které si před zahájením auditu vybere auditorská firma. Zpravidla se jedná o položky významné hodnoty. Potvrzené konfirmace posílají jednotlivé firmy přímo na auditorskou společnost, případně i na společnost BS, která je pak předá auditorům. Jelikož se inventarizace provádí až v únoru, lze existenci některých pohledávek a závazků potvrdit jejich následnou úhradou, která proběhla do data provedení

inventarizace. Tento způsob považuji v mnoha případech za praktičtější a úspornější.

Při inventarizaci se v saldokontu rovněž kontrolují **vykázané záporné položky**. Ty jsou zpravidla způsobeny přeplatky, dvojitými platbami či zúčtováním vyšší zálohy než bylo samotné plnění. V takovém případě Barrandov přeplacenou pohledávku přeúčtovává na pasivní účet 325030, neboť tento stav představuje závazek účetní jednotky a v rozvaze je nutné tuto skutečnost vykázat na straně pasiv. Jejich zahrnutí do pohledávek by představovalo snížení skutečné hodnoty pohledávek a současně podhodnocování závazků. Stejně tak přeplatky závazků se přeúčtují na aktivní účet 315030, který tak znázorní pohledávku za dodavatelem z titulu přeplatku.

Samozřejmostí jsou přepočty pohledávek a závazků v cizí měně na českou měnu dle aktuálního kurzu ČNB k 31. 12.

4.6.2 Vyhotovení inventurních soupisů a porovnání s účetním stavem

K sepsání provedených inventur slouží v BS inventurní soupisy, které obsahují skutečné stavy jednotlivých pohledávek a závazků a další náležitosti vymezené v § 30 odst. 2 ZoÚ, např. podpisový záznam či způsob zjištění skutečných stavů.

Dále následuje porovnání zjištěných skutečných stavů se stavy uvedenými v účetnictví. Vzniknou-li při inventuře pohledávek a závazků v jednotlivých případech pochybnosti o jejich správnosti, vyžádají se potvrzení, případně sdělení námitek od obchodních partnerů.

4.6.3 Posouzení ocenění pohledávek a závazků

Poslední dílčí činnost inventarizace tvoří zhodnocení aktuálního stavu se zaměřením na snížení hodnoty aktiv a zvýšení hodnoty závazků. U pohledávek se zjišťuje splatnost a jejich vymáhání. V případě zjištění dočasného snížení jejich skutečné hodnoty HIK předkládá vedení společnosti návrhy na tvorbu opravných položek k pohledávkám, nebo v případě trvalého snížení hodnoty se uvažuje o jejich odpisu.

Také u závazků se sledují úhrady a testuje překročená doba splatnosti, která může mít vliv na základ daně z příjmů. Vedle krátkodobých závazků eviduje BS i dlouhodobé závazky.

Při inventarizaci se prověřuje zbývající doba splatnosti k rozvahovému dni a podle tohoto výsledného stavu přeřazuje některé dlouhodobé závazky do krátkodobých, aby byly správně vykázány v rozvaze.

BS provádí rovněž inventarizaci skutečností, které se sledují na **podrozvahových účtech**. V případě pohledávek se jedná např. o odepsané pohledávky na vrub nákladů, u závazků se nejvíce inventarizují závazky z leasingu.

4.7 OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM

OP k pohledávkám vytváří BS na základě výsledků provedené inventarizace. U jednotlivých složek pohledávek se v duchu principu opatrnosti testuje nadhodnocení výše těchto aktiv. Zároveň je posuzována možnost tvorby zákonných OP, které jsou z hlediska daně z příjmů považovány za výdaje k dosažení, zajištění a udržení příjmů. Snahou BS je maximální využití limitů pro tvorbu těchto daňových OP v souladu s jednotlivými ustanoveními ZoR, které umožňují snížení základu daně příjmů za aktuální období, za něž se podává daňové přiznání.

Tvorba OP je upravena ve společnosti BS ve **vnitropodnikové směrnici**. Informaci o použitých metodách stanovení OP k pohledávkám se rovněž uvádí v **příloze k účetní závěrce**. Z příloh účetní závěrky lze vyčíst, že OP k pohledávkám se v uplynulých letech tvořily dle individuální analýzy jednotlivých pohledávek z hlediska stavu soudního řízení, ekonomického stavu dlužníka či právního stanoviska advokátních kanceláří. **Individuální analýzou** se rozumí, že je každá pohledávka řešena zcela samostatně dle několika hledisek.

Mezi hlavní kritéria při posuzování stavu pohledávek patří **věková struktura**, kdy se sledují neuhrazené pohledávky po splatnosti nad 6 měsíců a nad 12 měsíců. Dále se posuzuje stav pohledávek, kdy se například zjišťuje vstup dlužníka do insolvenčního řízení, zahájení, průběh a výsledky soudního či exekučního řízení. Zároveň probíhá testování pohledávek z hlediska promlčení, ověření výše pohledávky při jejím vzniku či charakter pohledávky a promítnutí ve zdanitelných příjmech, což má zásadní vliv pro využití tvorby zákonných OP. Dalšími skutečnostmi mající vliv na tvorbu OP jsou aktuální bonita dlužníka a dodržování splátkového kalendáře či zajištění uznání dluhu ve formě notářského zápisu.

V neposlední řadě se ověřují **pohledávky ke spojeným osobám**, tedy k dceřiným a sesterským společnostem a ovládající osobě. Opravné položky se k těmto podnikům dosud netvořily, přestože některé faktury vykazují překročení lhůty splatnosti. Tvorbu OP nepožaduje po Barrandovu ani auditorská společnost, neboť ji jsou známy mezi podniky veškeré vazby a budoucí vývoj, jakož i finanční situace daných společností. V souvislosti s OP bych ještě připomenula, že k těmto podnikům ve skupině není možno tvořit zákonné opravné položky dle § 8a a 8c, neboť se jedná o kapitálově spojené osoby.

V souladu s **vnitropodnikovou směrnicí** se opravné položky tvoří podle uplynulé doby po splatnosti pohledávek následujícím způsobem:

- Na pohledávky **181 až 365 dní** po lhůtě splatnosti je tvořena **70 % OP**.
- Na pohledávky **více jak 365 dní** po splatnosti je tvořena **100 % OP**.

V teoretické části jsem naznačila, že způsob tvorby účetních OP je založen na odhadu, který by měl nejlépe vystihnout riziko vyplývající z možného neuhrazení pohledávky, avšak někdy se může jednat o subjektivní vyhodnocení. Zamyslela jsem se tedy nad tím, zda stanovené procentní výše OP jsou relevantní a odpovídají tak nejvíce realitě. V první části mé práce jsem dle Ryneše uvedla, že v podnikatelské praxi se u pohledávek 181 až 365 dní po splatnosti nejčastěji předpokládá 50 % pravděpodobnosti jejího neuhrazení, k nimž se tvoří OP ve výši 50 % rozvahové hodnoty pohledávky. Na pohledávky více jak 365 dní po splatnosti uplatňuje BS shodnou procentní výši, jak uvádí Ryneš. Pokusila jsem se tedy o průzkum, jakým způsobem byla v BS při tvorbě OP k pohledávkám od 181 dnů po splatnosti určena právě úroveň 70 % z rozvahové hodnoty pohledávky. Tuto hladinu však stanovila auditorská společnost, která již několikátým rokem ověřuje Barrandovu a jemu spřízněným podnikům účetní závěrku. Tento přístup je rovněž uplatňován u všech podniků ve skupině. Zde tedy nemůže být řeč o doporučení jiného řešení, neboť by v tomto ohledu nebylo využito.

Přesto si dovolím naznačit možný způsob určení procentní výše, který by mohl vycházet z podrobné analýzy těchto polhůtních pohledávek v uplynulém období. Při inventarizaci pohledávek bych si vymezila všechny pohledávky překračující dobu splatnosti od 181 do 365 dnů, z nichž bych následně vyloučila případné pohledávky, které jsou za dlužníky v insolvenčním řízení. Jednotlivé pohledávky bych zaznamenala v samostatně vedené evidenci a dále zjistila jejich úhrnnou výši. Při inventarizaci v následujícím období bych pak

zkoumala, zda byly tyto pohledávky alespoň částečně uhrazeny. Úhrn úspěšného inkasa bych pak poměřila k celkovému úhrnu sledovaných pohledávek, rozdílný poměr by představoval základní úroveň pro tvorbu OP. Pokud by například bylo úspěšné inkaso ve výši 40 %, pro tvorbu účetních opravných položek bych stanovila hladinu 60 %.

4.7.1 Přehled tvorby opravných položek v letech 2008 až 2010

V této části uvedu přehled tvorby opravných položek ve sledovaných letech 2008 až 2010. Nejdůležitějším podkladem pro tvorbu OP je **věková struktura** polhůtních pohledávek. Ty také musí společnost uvést v příloze k účetní závěrce, jak nařizuje § 39 odst. 7 vyhlášky. Vyhláška však již neupravuje povinnou strukturu vykazovaných pohledávek po splatnosti. V roce 2008 společnost BS podrobně rozvedla všechny polhůtní pohledávky z obchodních vztahů v členění na pohledávky do splatnosti, pohledávky po splatnosti 0–90 dní, 91–180 dní, 181–360 dní, 1–2 roky a 2 a více let. Od roku 2009 však uvádí věkovou strukturu pohledávek pouze ve struktuře do splatnosti a po splatnosti.

I když tuto úpravu navrhla auditorská společnost, společnosti Barrandov Studio a. s. doporučuji neměnit použitou metodu ve vykazování doplňujících informací k účetní závěrce a navrhuji zachovat podrobnější vykazování pohledávek po lhůtě splatnosti, jak tomu bylo v roce 2008.

Tabulka č. 15: Struktura obchodních pohledávek k 31. 12. let 2008–2010 v tisících Kč

Pohledávky	2008	2009	2010
do splatnosti	26 181	101 554	170 372
po splatnosti	40 085	36 917	35 215
CELKEM	66 266	138 471	205 586

Zdroj: Práce autora na základě příloh k účetní závěrce

Ačkoli se výše uvedený přehled obchodních pohledávek nedá považovat za hlavní podklad pro tvorbu opravných položek, lze postřehnout kladný vývoj pohledávek po splatnosti, kdy se každým rokem snižuje jejich poměr na celkovém úhrnu pohledávek. Částky jsou vyjádřeny v tisících Kč a brutto hodnotách.

Opravné položky za účetní období 2008–2010

Rok 2008

Tabulka č. 16: Tvorba opravných položek k pohledávkám za rok 2008

Pohledávky	Výše opravné položky (Kč)
aktivně vymáhané	6 304 685,18
do výše 200 000 Kč více než 6 měsíců po splatnosti	815 015,08
řádně a včas přihlášené v insolvenčním řízení	2 902 035,26
CELKEM ZÁKONNÉ OP	10 021 735,52
po splatnosti od 181 do 365 dní	979 458,74
po splatnosti nad 365 dní	3 422 704,55
ostatní – účet 315030 a 378010	766 283,50
CELKEM ÚČETNÍ OP	5 168 446,79
OPRAVNÉ POLOŽKY ZA ROK 2008	15 190 182,31

Zdroj: Práce autora na základě interních dokladů

Rok 2009

Tabulka č. 17: Tvorba opravných položek k pohledávkám za rok 2009

Pohledávky	Výše opravné položky (Kč)
aktivně vymáhané	8 186 560,08
do výše 200 000 Kč více než 6 měsíců po splatnosti	91 876,01
řádně a včas přihlášené v insolvenčním řízení	2 539 477,36
CELKEM ZÁKONNÉ OP	10 817 913,45
po splatnosti od 181 do 365 dní	144 099,50
po splatnosti nad 365 dní	2 420 958,70
ostatní – účet 315030 a 378010	766 283,50
CELKEM ÚČETNÍ OP	3 331 341,70
OPRAVNÉ POLOŽKY ZA ROK 2009	14 149 255,15

Zdroj: Práce autora na základě interních dokladů

Rok 2010

Tabulka č. 18: Tvorba opravných položek k pohledávkám za rok 2010

Pohledávky	Výše opravné položky (Kč)
aktivně vymáhané	8 348 072,13
do výše 200 000 Kč více než 6 měsíců po splatnosti	67 954,07
řádně a včas přihlášené v insolvenčním řízení	3 126 880,27
CELKEM ZÁKONNÉ OP	11 542 906,47
po splatnosti od 181 do 365 dní	86 610,93
po splatnosti nad 365 dní	1 506 549,06
ostatní – účet 315030, 378010	766 283,50
CELKEM ÚČETNÍ OP	2 359 443,49
OPRAVNÉ POLOŽKY ZA ROK 2010	13 902 349,96

Zdroj: Práce autora na základě interních dokladů

Jednotlivé sestavy ukazují, že souhrnné hodnoty všech vytvořených opravných položek k pohledávkám se v jednotlivých letech nijak výrazně nemění. V roce 2008 dosáhly vytvořené OP nejvyšší hodnoty, v letech 2009 a 2010 je jejich úhrnná výše téměř vyrovnaná. Podstatný je však rostoucí podíl zákonných OP, což má také vypovídací schopnost o tom, že jsou pochybné pohledávky aktivně řešeny, třebaže se Barrandovu nepodařilo předejít jejich vzniku.

Mezi nejčastější aktivní řešení pohledávek patří **soudní vymáhání**, které je zahájeno podáním žaloby místně příslušnému soudu. Už při sepisování žaloby požaduje BS vedle peněžité částky také náhradu nákladů. Na základě žaloby soud vydá platební rozkaz, v němž dlužníkovi uloží zaplatit navrhovateli (BS) pohledávku a náklady řízení nebo v téže lhůtě podat odpor proti platebnímu rozkazu. Ve většině případech se však dlužník odvolá, čímž dojde ke zrušení platebního rozkazu a soud nařídí ústní jednání. Řízení tedy může trvat zhruba od tří měsíců až do pěti let. Pokud je žalobce (BS) úspěšný, je vydán rozsudek o zaplacení dlužné částky, který po nabytí právní moci rozsudku je vykonatelný. Na základě dotazování jsem zjistila, že až po tuto fázi eviduje Barrandov 100 % úspěšnost. Pokud však přijde na řadu exekuční řízení, je zaznamenána přibližně poloviční úspěšnost (kdy například dlužník nemá dostatečný majetek nebo je dlužná společnost v likvidaci).

4.7.2 Postup tvorby opravných položek k pohledávkám a jejich účtování

V následujícím úseku se pokusím více přiblížit postup tvorby a účtování opravných položek ve společnosti BS. Vycházet budu z inventarizace roku **2010** a rovněž uvedu i několik konkrétních příkladů.

Při každé inventarizaci dochází nejdříve k rozpuštění všech opravných položek, které byly vytvořeny v minulém období. To je provedeno dvěma účetními zápisy, při kterém se rozlišuje účetní a daňové hledisko.

V roce 2009 byly vytvořeny zákonné OP ve výši 10 817 913,45 Kč a účetní OP ve výši 3 331 341,70 Kč. Při inventarizaci pohledávek k 31. 12. 2010 dojde k rozpuštění všech výše uvedených OP.

Tabulka č. 19: Účtování rozpuštění opravných položek z roku 2009

Popis účetní operace	Částka Kč	MD	DAL
Rozpuštění zákonných OP v úhrnné výši	10 817 913,45	391010	558010
Rozpuštění účetních OP v úhrnné výši	3 331 341,70	391020	559010

Zdroj: Práce autora

Použité analytické účty:

391010 – OP k pohledávkám ze zákona,

391020 – OP k pohledávkám ostatní,

558010 – Tvorba a zúčtování zákonných OP k pohledávkám,

559010 – Tvorba a zúčtování ostatních OP k pohledávkám.

Zde bych ještě doplnila, že některé OP jsou rozpuštěny již během účetního období. Jedná se o případ, kdy byla pohledávka dlužníkem částečně nebo v plné výši uhrazena, neboť platba je důvodem pro zrušení OP. Při inventarizaci se pak rozpustí jen zbylý obrat na obou výsledkových účtech 558010 a 559010.

Dalším krokem je nové posouzení stavu pohledávky a bonity dlužníka. Pro tvorbu OP slouží sestava všech otevřených položek na účtech skupiny 31, která vychází z dokladové

inventury a která obsahuje název a číslo odběratele, předmět pohledávky, číslo dokladu, datum vystavení a splatnost faktury, překročenou dobu splatnosti, celkovou výši pohledávky, případnou částečnou úhradu a zbylou dlužnou částku. Dalším důležitým podkladem je sestava obdržená z právního oddělení, kde jsou zaznamenány aktuální informace o stavu pohledávek u soudu či v insolvenčním řízení. Při tvorbě OP se rovněž vychází z významných skutečností, které jsou známy v době provádění inventarizace. Ke každé pohledávce v tabulce se pak přiřadí číslo skupiny, která shromažďuje pohledávky stejných vlastností a odděluje účetní a daňové hledisko. OP jsou tvořeny souhrnně za jednotlivou skupinu.

Zákonné OP mají následující číselné označení, které představuje pohledávky:

- 1 – s datem vzniku do 31. 12. 2006 (promlčené pohledávky),
- 2 – přihlášené u soudu a v rozhodčím řízení, které se dále člení dle uplynulé lhůty po splatnosti a jsou označeny písmeny (např. 2a – pohledávky více než 6 měsíců po splatnosti, 2b – pohledávky více než 12 měsíců po splatnosti apod.),
- 3 – do 200 000 Kč více než 6 měsíců po splatnosti,
- 4 – ve správním řízení,
- 5 – pohledávky řádně a včas přihlášené v insolvenčním řízení.

Účetní OP se rozliší pouze podle věkové struktury či charakteru pohledávky :

- 6 – pohledávky od 181 do 365 dní po splatnosti,
- 7 – pohledávky nad 365 dní po splatnosti,
- 8 – ostatní pohledávky na účtu 315,
- 9 – ostatní pohledávky z titulů půjček či náhrad škod.

Z tvorby OP jsou vyloučeny pohledávky k podnikům ve skupině, o kterých jsem se již zmínila v předešlém úseku, dále promlčené pohledávky a pohledávky, které nepřesáhly dobu po splatnosti víc než 180 dnů (mimo pohledávek v insolvenčním řízení).

Promlčení pohledávek a jejich následný odpis

Při inventarizaci pohledávek za rok 2010 společnost BS zjistila, že eviduje tři neuhrazené pohledávky z roku 2006 v celkové výši 327 778,68 Kč, k nimž se jí nepodařilo od dlužníků získat uznání závazku, tudíž se 31. 12. 2010 pohledávky promlčely. Protože se jednalo o pohledávky, k nimž byly v uplynulém období tvořeny zákonné OP ve výši 20 % dle § 8a

ZoR, je nutno tyto zákonné OP v případě promlčení zrušit. To společnost učinila v rámci souhrnného rozpuštění všech OP z roku 2009, ovšem k 31. 12. 2010 již nemůže využít žádné daňové úlevy, neboť jsou pohledávky promlčené. Jelikož je zároveň oslabeno právo pohledávek, společnost se rozhodla pro jejich odpis na vrub účtu 546050, který však není daňově relevantní. Zároveň jsou odepsané pohledávky zaúčtovány do podrozvahové evidence na účet 761140 – Odepsané pohledávky. K hospodářskému výsledku se pro účely základu daně musí přičíst částka 65 555,74 Kč (20 % z částky 327 778,68 Kč).

V tomto případě tedy doporučuji pečlivěji sledovat promlčecí lhůty i během účetního období, případně bych při inventarizaci rozhodla o odpisu všech pohledávek, které se v následujícím období promlčí. Pokud by totiž společnost odepsala pohledávky ještě před jejich promlčením, mohl být odpis ve výše uvedeném příkladě částečně daňově účinný, a to do výše kryté zákonnou OP (v tomto případě tedy ve výši 20 %). V daném roce by pak měl tento případ nulový daňový dopad.

Pohledávky za dlužníky v insolvenčním řízení

Dále se zjišťují pohledávky za dlužníky v insolvenčním řízení, neboť k těmto pohledávkám jsou OP tvořeny bez ohledu na věkovou strukturu. Pokud jsou pohledávky včas přihlášeny u soudu v době od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o úpadku a způsobech jeho řešení, vytvoří BS zákonnou OP ve výši 100 %. Důležité je však vymezení období, v němž jsou pohledávky přihlášeny u soudu.

Příklad:

Společnost BS eviduje pohledávku více než 6 měsíců po splatnosti ve výši 44 643 Kč za dlužníkem, na kterého byl dne 7. 12. 2010 prohlášen konkurz. Pro přihlášení pohledávek stanovil soud lhůtu do 14. 1. 2011. Svou pohledávku přihlásila společnost BS do konce roku 2010. K 31. 12. 2010 si tedy vytvořila zákonnou OP ve výši 100 %, čili 44 643 Kč. Tato částka sníží výsledek hospodaření roku 2010, který se již pro účel daně z příjmů nijak neupravuje, neboť náklad je daňově účinný.

Možnost včasného přihlášení pohledávky k soudu měla společnost až do 14. 1. 2011. Pokud by společnost pohledávku přihlásila až v roce 2011, tvořit zákonnou OP by mohla až v roce 2011. Při inventarizaci by tak vytvořila pouze účetní OP (případně částečně zákonnou dle § 8a ZoR). Jestliže by společnost pohledávku přihlásila po stanovené lhůtě, nemohla by

tvořit 100 % zákonnou OP dle § 8 již v žádném období.

Souhrnná hodnota pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení činila v roce 2010 celkem 3 126 880,27 Kč, tedy o 587 402,91 Kč více než tomu bylo v roce 2009.

Aktivně vymáhané pohledávky

Následně jsou pohledávky posuzovány z hlediska věkové struktury a stavu soudního, rozhodčího či správního řízení. V závislosti na aktuální stav řízení a uplynulé lhůtě po sjednané splatnosti jsou tvořeny v maximálně možné výši zákonné OP. Ty však nezohledňují skutečnou bonitu dlužníka, proto jsou ještě k těmto daňovým OP dotvářeny účetní OP, a to do hodnoty, kterou stanovuje směrnice.

Tabulka č. 20: Tvorba zákonných opravných položek k aktivně vymáhaným pohledávkám

Pohledávky po splatnosti více než	Zákonné OP			Účetní OP			Celkem OP	
	sk.	%	Kč	sk.	%	Kč	%	Kč
6 měsíců	2a	20	14 796,40	6	50	36 991,00	70	51 787,40
12 měsíců	2b,4	33	574 324,58	7	67	1 166 052,94	100	1 740 377,52
18 měsíců	2c	50	97 676,00	7	50	97 676,00	100	195 352,00
24 měsíců	2d	66	56 290,08	7	34	28 997,92	100	85 288,00
30 měsíců	2e	80	85 591,20	7	20	21 397,80	100	106 989,00
36 měsíců	2f	100	7 519 393,87	7	0	0,00	100	7 519 393,87
Celkem			8 348 072,13			1 351 115,66		9 699 187,79

Zdroj: Práce autora na základě interních dokladů

Opravné položky k pohledávkám, které jsou po splatnosti více než 12 měsíců, jsou tvořeny do celé výše rozvahové hodnoty pohledávek. Pouze v prvním případě se jedná o pohledávku v hodnotě 73 982 Kč, k níž byla vytvořena OP ve výši 70 % (z toho je možné uplatnit 20 % daňovou OP, neboť lhůta po splatnosti překročila 6 měsíců). Vůči této společnosti bylo v listopadu 2010 zahájeno rozhodčí řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. V roce 2010 bylo také zahájeno správní řízení k pohledávkám za služby v celkové výši 1 718 441,50 Kč. Ostatní pohledávky jsou vymáhány v rámci soudního řízení.

Další OP byly tvořeny pouze v závislosti na uplynulé lhůtě po splatnosti a také na pohledávky z titulu půjček a náhrad za škody, které jsou evidovány na účtech 335060 a 378010. Ačkoli jsou tyto pohledávky rovněž aktivně vymáhány, jejich charakter neumožňuje tvorbu zákonných OP.

Vliv aktuálního stavu na rozhodnutí o tvorbě opravné položky - příklad

Ačkoliv se při inventarizaci posuzuje stav pohledávek k 31. 12., pro rozhodnutí o tvorbě OP se bere v úvahu i aktuální stav pohledávky v době reálného provádění inventarizace. Jaký vliv má tento okamžik, uvedu na následujícím názorném příkladu.

22. 12. 2009 firmě BS vznikla pohledávka za českou produkční společností na základě vystavené faktury ve výši 903 272 Kč. Předmětem fakturace byla výroba filmových kopií provedená divizí Filmové laboratoře. O pohledávce bylo účtováno na straně MD účtu 311110 a ve prospěch výnosového účtu 601021 ve výši 759 052 Kč a dále ve prospěch účtu 343110, kdy vznikl společnosti závazek vůči státu z titulu DPH (19 %) ve výši 144 220 Kč. Výnos z realizované služby zvýšil v roce 2009 hospodářský výsledek a jeho výše byla rovněž zahrnuta do základu daně z příjmů. Splatnost faktury byla stanovena ve lhůtě 30 dnů.

V roce 2010 se však tato pohledávka stala polhůtní a do konce tohoto roku nebyla uhrazena. 31. 12. 2010 vše nasvědčuje tomu, že podle pravidel bude tvořena k této pohledávce účetní opravná položka, a to ve výši 70 % její rozvahové hodnoty, neboť lhůta po splatnosti překračuje 180 dnů. Po celou dobu byla pohledávka mimosoudně vymáhána prostřednictvím upomínek, telefonických kontaktů, osobních schůzek apod.

Již koncem roku 2010 dlužník oznámil, že očekává příjem peněžních prostředků a přislíbil úhradu dlužné částky. 21. 1. 2011 byla na účet BS připsána částečná úhrada faktury ve výši 500 000 Kč. Vedle písemného uznání dluhu dále dlužník přislíbil, že zbytek faktury uhradí koncem února 2011. Jelikož je v době provádění inventarizace při rozhodování o tvorbě OP již známa situace, která nastala po rozvahovém dni, společnost se rozhodla, že k této pohledávce OP tvořit nebude. Rozhodnutí o netvoření OP byla odsouhlasena také auditorskou společností. Pokud tedy existuje dostatečná míra jistoty, že bude pohledávka uhrazena, také se přikláním k tomu, že v tomto případě není tvorba OP nutností.

Další výjimkou, kdy se k 31. 12. 2010 OP netvořily, ačkoliv původní pohledávky

překračovaly dobu splatnosti více než 180 dnů, byl případ, kdy si firma BS dohodla s dlužníkem splátkový kalendář a ten je ze strany dlužníka řádně dodržován. K 31. 12. 2010 se OP rovněž netvořila k pohledávce proti věcnému břemenu a dále k pohledávce, z níž plyne zádržné. Zde však doporučuji prověřit, zda se nejedná o dlouhodobou pohledávku.

Výpočet daně z příjmů za rok 2010

Účetní výsledek hospodaření roku 2010 dosáhl výše 32 470 tisíc Kč. Pro účely stanovení základu daně z příjmů se tento účetní výsledek transformuje mimoúčetně na základ daně, který se dále upravuje o položky zvyšující a snižující základ daně, jimiž jsou daňově neúčinné náklady a výnosy. Úpravy se promítají do priznání k dani z příjmů právnických osob na řádcích 10 až 360.

V oblasti pohledávek se základ daně roku 2010 tedy upraví o daňově neúčinné opravné položky a odpis promlčených pohledávek. Zákonné opravné položky jsou již zahrnuty v účetním výsledku hospodaření, který se o tyto položky pro účely stanovení základu daně již neupravuje. Pro zjednodušení nebudu brát v úvahu ostatní skutečnosti, které zvyšují či snižují základ daně, či další možné odpočty.

Tabulka č. 21: Stanovení základu daně a výpočet daně z příjmů za rok 2010

Účetní výsledek hospodaření	32 470 115,00 Kč
Rozpuštění účetních opravných položek z roku 2009	– 3 331 341,70 Kč
Tvorba účetních opravných položek za rok 2010	+ 2 359 443,49 Kč
Účetní odpis promlčených pohledávek	+ 327 778,68 Kč
Základ daně před úpravou	31 825 995,47 Kč
Základ daně (zaokrouhlený na tisíce dolů)	31 825 000,00 Kč
Daň z příjmů (19 %)	6 046 750,00 Kč

Zdroj: Práce autora

Vývoj sazby daně z příjmů

Další výhodou tvorby zákonných OP v uplynulých obdobích spatřuji také v tom, že v posledních letech postupně docházelo ke snižování sazby daně z příjmů PO. To znamená, že rozpuštění zákonných OP bylo převážně zdaněno nižší sazbou než v době jejich tvorby.

Vývoj sazby daně z příjmů ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 22: Vývoj sazby daně z příjmů právnických osob

Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011
24 %	21 %	20 %	19 %	19 %

Zdroj: Práce autora

Jak je však z tabulky patrné, tato výhodná situace končí rokem 2010, neboť v následujícím účetním období je sazba daně z příjmů stanovena ve stejné výši (19 %).

4.8 ZÁVAZKY PO SPLATNOSTI

V tomto úseku uvedu stručnou strukturu závazků z obchodních vztahů v členění do splatnosti a po splatnosti, která je rovněž uvedena v příloze k účetní závěrce. Částky jsou vyjádřeny v tisících Kč.

Tabulka č. 23: Struktura obchodních závazků k 31. 12. let 2008–2010 v tisících Kč

Závazky	2008	2009	2010
do splatnosti	45 981	41 019	36 312
po splatnosti	16 371	11 604	8 138
CELKEM	62 352	52 623	44 450

Zdroj: Práce autora na základě příloh k účetní závěrce

Z přehledu lze vyzorovat, že ve sledovaných obdobích postupně dochází nejen ke snižování celkové hodnoty závazků, ale i ke značnému poklesu obchodních závazků po splatnosti. To také vypovídá o tom, že i přes chybějící platby od neukázněných dlužníků se Barrantov snaží řešit své závazky poměrně včas.

Přesto však došlo k situaci, kdy společnost při inventarizaci závazků za rok 2010 zjistila, že ve svém účetnictví eviduje závazek z titulu přijaté služby za lakýrnické práce v částce 22 340 Kč (od neplátce DPH), který je 39 měsíců po lhůtě splatnosti. Jelikož se v roce 2007 po zaúčtování závazků ukázalo, že služby nebyly provedeny v požadované kvalitě, faktura nebyla uhrazena. Také dodavatel svou pohledávku nikdy neupomínal a ani nereagoval na žádost společnosti BS o vyhotovení dobropisu.

Předmětný obchodní závazek si společnost v roce 2007 zaúčtovala do svého účetnictví na vrub nákladů 518110 – Ostatní služby pro stavby dekorací, čímž si zároveň snížila základ daně z příjmů za účetní (zdaňovací) období roku 2007. V roce 2010 však BS musí o tento závazek zvýšit základ daně z příjmů, protože v tomto roce uplynulo 36 měsíců od sjednané lhůty splatnosti. Jelikož jde pouze o úpravu základu daně, která se uvádí v daňovém přiznání na řádku č. 30, společnost BS o tomto dodanění samostatně neúčtovala. Přesto bych zde doporučila závazek přeúčtovat na speciální analytický účet, který by zohlednil členění pro daňové účely.

Pokud nebude tento závazek uhrazen ani během roku 2011, nebude již znovu vstupovat do daňového přiznání a zvyšovat tak základ daně. Podobně by se postupovalo při případném odpisu závazku, kdy by společnost právně zaniklý závazek zaúčtovala ve prospěch provozních výnosů 648020 – Ostatní provozní výnosy. Ale protože jde o částku již jednou zdaněnou, v daňovém přiznání by se pak vyloučila ze základu daně z příjmů.

4.9 FAKTORING

V teoretické části jsem se rovněž zabývala pojmem faktoring. Naznačila jsem, že v zásadě rozlišujeme dva druhy faktoringových služeb, a to správu pohledávek a odkup pohledávek.

Služeb faktoringové společnosti, jíž je Factoring České spořitelny a. s., využívá Barrandov Studio a. s. zhruba od poloviny roku 2008. Z uzavřené smlouvy mezi Barrandovem a faktoringovou společností vyplývá, že se pohledávky stávají vlastnictvím faktora, který je společnosti BS zaplatí bez ohledu na úhradu od odběratele. Za tuto službu si faktor účtuje odměnu a úroky, které jsou daňově účinnými náklady firmy BS. Úrok je počítán za dobu, do které dlužník uhradí fakturovanou částku faktorovi.

BS vystaví svému odběrateli fakturu, na které je uvedeno, že bude postoupena faktoringové společnosti. Splatnost pohledávek činí obvykle 14 dní, avšak k této splatnosti BS přičítá období 46 dnů, neboť faktor toleruje lhůtu ve výši 60 dnů. Do této doby musí odběratel uhradit výši pohledávky přímo faktorovi. Do dvou dnů po předání pohledávek faktorovi obdrží BS na bankovní účet 90 % z celkové pohledávky. Zbytek je doplacen po vyrovnání pohledávky odběratelem a provedení vzájemného zápočtu. Faktoringové společnosti je zpravidla předán soubor více pohledávek za dvěma pravidelnými a solventními odběrateli.

Při zavedení této faktoringové služby byly založeny následující účty do účtového rozvrhu:

315080 – Ostatní pohledávky – faktoring,

325080 – Ostatní závazky – faktoring,

546080 – Postoupení pohledávek – faktoring,

646080 – Výnosy z postoupených pohledávek – faktoring.

Tabulka č. 24: Vybraný příklad účtování faktoringové operace

Popis účetní operace	Doklad	Kč	MD	D
Vznik pohledávky za dabingové služby	Faktura	320 000	311100	602510
DPH 20 %		64 000	311100	343010
Postoupení pohledávky faktorovi	VÚD	384 000	546080	311100
Pohledávka za faktorem	VÚD	384 000	315080	646080
Částečná úhrada od faktora ve výši 90 %	BV	345 600	221040	315080
Odměna za finanční službu faktora	Faktura	3 072	518100	325080
DPH 20 %		614	343010	325080
Úrok z profinancování		1 591	562010	325080
Započtení poplatků faktora	Zápočet	5 277	325080	315080
Úhrada zbylé části od faktora	BV	33 123	221040	315080

Zdroj: Práce autora

Vyřazení pohledávky z majetku BS se zachytí ve prospěch účtu 311100 a na vrub nákladového účtu 546080. Zároveň společnosti BS vzniká pohledávka za faktorem, zachycena na účtu 315080, a výnos z prodeje na účtu 646080. Z účetních zápisů, které byly provedeny v souladu s uzavřenou smlouvou, však vyplývá, že prodej a výnos z postoupení pohledávky nijak neovlivní účetní výsledek hospodaření, neboť na nákladovém účtu 546080 a výnosovém účtu 646080 jsou zaznamenány částky ve stejné výši. Hospodářský výsledek se sníží až zachycením daňově účinných nákladů za finanční služby a úroky.

Nevýhodu tohoto způsobu účtování tedy spatřuji v tom, že při porovnání účtu 546080 a 646080 nelze zjistit přesný výsledek těchto operací. Výsledkové účtování pouze zvyšuje jak obraty nákladů, tak obraty výnosů, přičemž ve výnosech již bylo o pohledávce účtováno při jejím vzniku. Do nákladů se zase při realizování výkonu účtovalo o spotřebě výrobních

faktorů. Narůstání obrátů výnosů a nákladů se pak může jevit jako částečné zkreslování finančních ukazatelů.

Zároveň však nelze společnosti Barrandov Studio a. s. doporučit jiný možný způsob účtování, neboť pojem faktoring účetní předpisy neupravují a vzhledem ke změně vlastnictví pohledávky, je třeba podle českých účetních předpisů postupovat stejně jako při prodeji jakéhokoliv jiného aktiva – a tedy i účtováním výsledkově.

Zmínka o využívání faktoringu je také řádně uvedena v příloze k účetní závěrce za rok 2008 a 2009, kde se nárůst nákladů na účtu odepsaných pohledávek a přírůstek výnosů z postoupených pohledávek zdůvodňuje právě využíváním faktoringové služby.

4.10 ZJIŠTĚNÉ NEDOSTATKY A NAVRHOVANÁ ŘEŠENÍ

Aktuální stavy pohledávek a závazků z obchodního styku jsou čerpány z účetní evidence. Pro správné vykázání jejich výše je důležité dodržování všech účetních zásad i vnitropodnikových směrnic, ve kterých jsou obsažena pravidla pro účtování a řízení pohledávek a závazků. Ty společnost většinou řádně dodržuje. Z **účetního hlediska** jsem neobjevila žádné nedostatky, pouze jsem nastínila možný způsob stanovení opravné položky k pohledávkám více než 180 dní po splatnosti a dále jsem společnosti doporučila uvádět do příloh k účetní závěrce podrobnější strukturu pohledávek a závazků z obchodních vztahů, jak tomu bylo v roce 2008. Tyto skutečnosti jsou nyní ovlivňovány auditorskou společností.

System řízení pohledávek, který obsahuje prevenci a vymáhání pohledávek, je ve společnosti BS celkem vyhovující, přesto jsem zde našla některé nedostatky. Dle mého názoru je řešení pohledávek více zaměřeno na vymáhání pohledávek, kdežto prevence vzniku rizikových pohledávek je mírně podceňována. Přitom náklady na prevenci jsou podstatně nižší než v případě vymáhání pohledávky, které je pak často řešeno soudní cestou. Hlavním doporučením tedy je **zamezení vzniku rizikových a nedobytných pohledávek**.

Nejúčinnějším předcházením vzniku pohledávek po splatnosti jsou hotovostní a zálohové platby. Zálohy jsou pravidelně vyžadovány jen u nových zákazníků, zakázek za půjčovné a některých zahraničních odběratelů. Také vzhledem ke specifickému předmětu činnosti doporučuji četnější a pravidelnější **požadování zálohových plateb**, které by Barrandovu

zajistily alespoň částečné pokrytí vynaložených nákladů a zároveň možnost okamžitého nakládání s peněžními prostředky. Ty by společnost mohla využít na včasnou úhradu všech svých splatných závazků (splátek bankovních úvěrů, leasingových splátek, dodavatelských faktur), zároveň by mohla využít skonta od všech svých dodavatelů, kteří Barrantovu tuto možnost nabízejí. Nyní uplatňuje skonto především divize Dekorace.

Dále navrhuji účinné využití některých **zajišťovacích nástrojů**, mezi které řadím především zástavní právo a bankovní záruku. Zmíněné zajišťovací prostředky jsou nyní společností využívány zcela výjimečně. Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky tím, že zástavní věřitel má právo domáhat se zpeněžení zastavené věci dlužníka, pokud dlužník svůj závazek nesplní řádně a včas. Bankovní záruka zase představuje specifický případ ručení banky, která uspokojí závazek věřiteli, jestliže tak neučiní dlužník. Dbala bych na to, aby tyto instrumenty byly využívány především u pohledávek vysokých hodnot, např. při překročení částky jednoho milionu Kč, a to minimálně u odběratelů, kteří opakovaně neplatí své závazky včas. Náklady na sjednání výše uvedených zajišťovacích instrumentů obvykle hradí odběratel. Pokud BS nechce zatěžovat některé zákazníky, může zvolit pojištění pohledávky, které však pro společnost představují další náklady.

V oblasti **vymáhání pohledávek** využívá Barrantov téměř všech dostupných možností. Základem jsou pečlivě vedené sestavy všech polhůtních pohledávek, které jsou čerpány z účetní evidence. Vzhledem k obvyklé lhůtě splatnosti faktur ve výši 14 dní bych změnila systém vyhodnocení pohledávek po splatnosti a písemnou upomínku bych dlužníkovi odeslala nejméně 14 dní po uplynutí stanovené splatnosti. Nyní činí tato lhůta 30 dnů.

Kladně hodnotím zajištění uznání závazku dlužníka formou notářského zápisu, které nejen zvyšuje dobytost pohledávky, ale zabraňuje popření pravosti pohledávky a prodlužuje promlčecí lhůtu. Dalším využívaným nástrojem jsou i smluvní úroky a úroky za prodlení splatnosti, o kterých však společnost účtuje s ohledem na bonitu dlužníka, což považuji za rozumné.

Při soudním vymáhání si společnost počíná celkem úspěšně, avšak průběh soudního řízení je často zdlouhavý a v některých případech přichází rozhodnutí soudu až v době, kdy už dlužník žádným majetkem nedisponuje. V rámci snadnějšího vymáhání nedobytných pohledávek navrhuji, aby firma upřednostňovala rozhodčí řízení u Rozhodčího soudu při

Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, jehož služeb společnost využila pouze v jednom případě. Rozhodčí řízení je podstatně rychlejší, vydaný rozhodčí nález je vykonatelný na úrovni soudu a nelze se proti němu odvolat. Další výhodou jsou také nižší poplatky, které jsou stanoveny třemi procenty z hodnoty předmětu sporu, nejméně však sedm tisíc Kč. Naproti tomu soudní poplatek činí čtyři procenta z předmětu sporu (od hodnoty sporu 15 000 Kč). Doporučuji tedy vkládat rozhodčí doložku do všech smluv přesahujících částku 234 000 Kč, mimo těch, které jsou již zajištěny jiným instrumentem.

V letech 2009 a 2010 jsem zaznamenala, že má společnost poměrně velké množství prostředků vázaných v obchodních pohledávkách, na kterých se z největší části podílí sesterská společnost Barrandov Televizní Studio a. s. Mým doporučením tedy je částečné snížení jejich objemu na optimální úroveň. Nejpříznivějším řešením by bylo postoupení pohledávek znějící na BTS faktoringové společnosti, avšak **pohledávky za kapitálově spojenými osobami** nejsou pro faktoringovou spolupráci příliš vhodné, zároveň však nejsou ani zcela vyloučeny. Další možností je nabídnutí pohledávek k prodeji jiným subjektům nebo snaha o umístění vybraných pohledávek do vícestranných zápočtů.

Drobné nedostatky jsem objevila i v oblasti **daňových dopadů** a jejich **možných úspor**. Jelikož Barrandov své pohledávky aktivně řeší, využívá také možnosti maximální tvorby zákonných opravných položek. Svou pozornost však nevěnuje drobným pohledávkám více než 12 měsíců po splatnosti do částky 30 000 Kč, ke kterým je možno tvořit zákonnou OP v plné výši pohledávky. Takové pohledávky jsem objevila pouze dvě, a to v jejich úhrnné hodnotě 40 676 Kč. Na tyto pohledávky byly uplatněny zákonné OP pouze dle § 8a ZoR, a to 66 % z 26 289 Kč a 33 % z 14 387 Kč. Společnost si ale mohla snížit základ daně ještě o 18 577,55 Kč. Doporučuji **preferovat tvorbu zákonných OP dle § 8c zákona o rezervách**, pokud pohledávka splňuje dané podmínky.

Další negativní skutečnost jsem zjistila v případě **promlčení tří pohledávek** v celkové výši 327 778,68 Kč, ke kterým byly dříve tvořeny 20 % zákonné OP. Společnost si tak musela zvýšit základ daně z příjmů o částku 65 555,74 Kč (20 % z částky 327 778,68 Kč). Doporučuji pečlivější sledování promlčecích lhůt i během účetního období a **včasného rozhodnutí o odpisu pohledávky**, který při předešlé tvorbě zákonných OP by byl s neutrálním daňovým dopadem. Ušetřené peněžní prostředky z daňových úlev mohla společnost vynaložit např. na zajištění některých pohledávek, případně na jejich vymáhání.

5 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo vystihnout účetní a daňové souvislosti v oblasti obchodních zúčtovacích vztahů a také nastínění systému řízení pohledávek a závazků ve společnosti Barrandov Studio a. s., jakož i identifikace nedostatků a návrh možného zlepšení stávajícího systému řešení pohledávek, a to s ohledem na snížení množství pohledávek po splatnosti, zmírnění jejich negativních dopadů či dosažení plynulých platebních toků.

V teoretické části jsem vymežila jednotlivé druhy pohledávek a závazků dle různých titulů a hledisek a definovala další související termíny. Práce je pojata převážně z účetního hlediska, s nímž souvisí dodržování všech účetních předpisů a respektování účetních zásad, které mají směřovat k dosažení věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví a finanční situace podniku. Vedle způsobu účtování jsem ve společnosti také sledovala oběh účetních dokladů, neboť ty mají značný vliv na průkaznost celého účetnictví. Tato záležitost je rovněž ošetřena vnitropodnikovou směrnicí, která tak v podniku plní významnou kontrolní funkci. Z účetního hlediska neshledávám ve společnosti žádné rezervy, které by bylo potřeba odstranit.

Ve firmě Barrandov Studio a. s. jsou pohledávky významnou složkou oběžných aktiv. Pro nastínění jejich stavu a vývoje jsem použila finanční výkazy za účetní období 2008 až 2010. Na základě jejich analýzy jsem zjistila, že pro Barrandov se stala klíčovým zákazníkem sesterská společnost Barrandov Televizní Studio a. s., které je umožněn odklad platby až po dobu 90 dní. Úhrn pohledávek za touto společností v letech 2009 a 2010 výrazně vzrostl, přičemž v roce 2010 objem tržeb za uskutečněné výkony mírně klesl. Podíl pohledávek za sesterskou společností tvořil v roce 2010 dokonce 70 % z celkové hodnoty všech obchodních pohledávek, což bylo také způsobeno prodloužením lhůty splatnosti některých pohledávek. To však představuje pro společnost značné riziko, neboť jsou narušeny její příjmové peněžní toky.

Prvním doporučením tedy je snížení těchto pohledávek na optimální hodnotu. Řešení pohledávek za kapitálově spojené podniky je však poněkud omezující. Například při dotazování u faktoringové společnosti, jejichž služeb využívá i Barrandov Studio a. s., jsem zjistila, že financování takových pohledávek není vzhledem ke zvýšenému riziku běžnou záležitostí, zároveň však není ani zcela vyloučeno. Proto společnosti navrhuji snahu

o postoupení určitého množství pohledávek faktoringové společnosti, a to i na úkor zvýšených nákladů. Další možností je prodej části pohledávek jiným subjektům či maximální umístění pohledávek do vícestranných zápočtů. Poslední možností řešení je zpřísnit podmínky pro sesterskou společnost a dbát na včasnou úhradu ve splatnosti.

Má pozornost dále směřovala na pohledávky po lhůtě splatnosti za ostatními odběrateli a stávajícímu systému řešení pohledávek. Ačkoliv se podíl pohledávek po splatnosti pozvolna snižuje, jejich celková výše je stále významná. Proto navrhuji především zaměření na prevenci předcházení rizikovým pohledávkám. K tomu by mělo sloužit pravidelné požadování zálohových plateb, bankovní záruky, zástavního práva či pojištění pohledávek. V rámci určení způsobu zajištění pohledávek bych doporučovala nejdříve rozdělení odběratelů alespoň do tří skupin.

První skupinu by představovali odběratelé, kteří jsou pro společnost významní a se kterými byly v oblasti placení pouze výjimečné problémy. Tyto zákazníky bych prozatím nezatěžovala žádným požadavkem zajišťovacího instrumentu, pouze u zakázek mimořádných hodnot bych uvažovala o pojištění pohledávky. Do další skupiny bych zařídila časté odběratele, kteří však v minulosti své závazky opakovaně nezaplátili ve stanovené lhůtě. U běžných zakázek bych požadovala zálohu ve výši 30 %, u zakázek vyšších hodnot (např. nad jeden milion Kč) bych od odběratele vyžadovala zajištění pohledávky bankovní zárukou či zástavním právem. Další možností je postoupení pohledávek faktoringové společnosti. Poslední skupinu by charakterizovali noví a nepravidelní zákazníci či odběratelé se špatnou platební morálkou. Zde navrhuji pravidelné požadování zálohových plateb alespoň v poloviční výši zakázky.

Rizikové a nedobytné pohledávky je nutno promítnout také do ocenění pohledávek při sestavení účetní závěrky, a to adekvátní tvorbou opravných položek k pohledávkám, případně jejich trvalým odpisem. V opačném případě by došlo k porušení účetní zásady opatrnosti, což by mělo za následek vykázaní nadhodnocených aktiv a zkreslení hospodářského výsledku. Úroveň opravných položek je ve společnosti Barrandov Studio a. s. určena auditorskou společností, přesto jsem uvedla možný způsob jejich vyčíslení, které by vycházelo z analýzy pohledávek po splatnosti z minulých let.

K pohledávkám, jako k jedinému aktivu, lze tvořit zákonné opravné položky, jejichž

hlavním účelem je zmírnění daňové zátěže, která vznikla zdaněním výnosově zaúčtovaných, dosud však neuhrazených pohledávek. Tvorba zákonných opravných položek je však jen právem, jehož se společnost snaží plně využít. To také dokazuje fakt, že celková hodnota zákonných opravných položek mnohonásobně převyšuje výši daňově neúčinných opravných položek, o které je nutno při výpočtu daně z příjmů mimoúčetně zvýšit účetní výsledek hospodaření.

Úroveň zákonných opravných položek je většinou podmíněna aktivním vymáháním pohledávky, což je také hlavním ekonomickým předpokladem každého věřitele. V oblasti vymáhání pohledávek využívá společnost téměř všech dostupných možností, přičemž prvotní je vždy snaha o mimosoudní řešení. Pokud však dlužník nereaguje, jsou pohledávky většinou předány k soudnímu vymáhání. V tomto ohledu doporučuji upřednostnit rozhodčí řízení, a tedy do všech smluv, které nejsou jistěny jinými prostředky, vkládat rozhodčí doložku, která v případném sporu zajistí rychlejší řízení. Výhodou rozhodčího řízení oproti soudnímu jsou také nižší poplatky o jeden procentní bod.

V oblasti snížení daňové zátěže jsem však v roce 2010 objevila menší nehospodárnost, a to rozpuštění zákonných opravných položek ve výši 20 % z důvodu promlčení tří pohledávek, které společnost odepsala do daňově neúčinných nákladů. Dále společnost nevyužila tvorbu zákonných opravných položek ve výši 100 % u pohledávek malé hodnoty, třebaže jsem takové pohledávky objevila pouze dvě. Doporučuji brát ohled i na méně významné pohledávky a maximální využití tvorby daňově účinných opravných položek dle § 8c zákona o rezervách. V případě promlčení bych při každé inventarizaci rozhodla o odpisu všech pohledávek, které se během následujícího účetního období promlčí. Včasné rozhodnutí o odpisu pohledávek, k nimž jsou tvořeny zákonné opravné položky, pak nemusí negativně ovlivnit základ daně z příjmů.

Předložená řešení mají vést ke snížení stavu pohledávek po splatnosti, snížení nákladů na jejich vymáhání a následného zvýšení výsledku hospodaření ve sledované společnosti a také ke zvýšení její likvidity. Získané finanční prostředky by tak společnost mohla použít na včasnou úhradu všech svých splatných závazků, k využití skonta od všech dodavatelů, případně k pořízení některého dostupnějšího majetku (např. kopírky, mikrofonní sestavy), který je nyní financován formou finančního leasingu. Ušetřené peněžní prostředky z daňových úspor lze částečně vynaložit na účinné zajištění či vymáhání pohledávek.

6 POUŽITÉ ZDROJE

LITERATURA:

AMBROŽ, J. *Účetní závěrka od A do Z*. 1. vyd. Praha: Vladimír Vyskočil – Koršach, 2007. 175 s. ISBN 978-80-86296-15-9.

BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky - právně - daňově - účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

DĚRGEL, M. *Pohledávky z pohledu zákona o účetnictví. Daně, účetnictví - vzory a případy 10/10*. Český Tešín: Poradce, 2010. s. 2-76. ISSN 1213-9270.

PEŠTUKA, J. *Podvojně účetnictví (účetní myšlení i praktické účtování)*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. 369 s. ISBN 80-7317-016-7.

PILÁTOVÁ, J.; RICHTER J. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7263-534-4.

RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2010*. 10. vyd. Olomouc: Anag, 2010. 992 s. ISBN 978-80-7263-580-1.

SEDLÁKOVÁ, E. *Pohledávky od A do Z a daň z příjmů. Daně, účetnictví - vzory a případy 10/10*. Český Tešín: Poradce, 2010. s. 77-109. ISSN 1213-9270.

STROUHAL, J. *Účetnictví podnikatelů 2005*. 1. vyd. Praha: Aspi, 2005. 686 s. ISBN 80-7357-074-2.

ŠTOHL, P. *Učebnice účetnictví pro střední školy a pro veřejnost. 2. díl*. 9. vyd. Znojmo: Vzdělávací středisko Ing. Pavel Štohl. 2008. 201 s. ISBN 978-80-87237-02-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

BRYCHTA, I. *Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků*. [online]. Poslední revize 2009, [cit. 2011-01-23]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku/?search_query=da%C5%88ov%C3%A9+a+%C3%BA%C4%8Detn%C3%AD+souvislosti+pohled%C3%A1vek&search_results_page=>>.

KOCH, J. *Účetní závěrka podnikatelů za rok 2009* [online]. Poslední revize 2009, [cit. 2011-01-22]. Dostupné z: <<http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=112610>>.

LANDGRÁF, R. *Pohledávky a závazky, úvěry a půjčky* [online]. Poslední revize 2008, [cit. 2011-01-04]. Dostupné z: <<http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=87126>>.

MÜLLEROVÁ, L.; ŠKAMPA, J. *Národní účetní rada - Interpretace I – 12 Faktoring* [online]. Poslední revize 2007, [cit. 2011-02-17]. Dostupné z: <http://www.nur.cz/media/I_12_Factoring.pdf>.

ŠEVCOVICOVÁ, E.; ŠKAMPA, J. *Národní účetní rada - Interpretace I – 10. Okamžik účtování o pohledávce z titulu příslušenství k pohledávce věřitele*. [online]. Poslední revize 2007, [cit. 2011-03-15]. Dostupné z: <http://www.nur.cz/media/I_10_okamzik_uctovani.pdf>.

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

Československo. Zákon č. 40 Národního shromáždění ze dne 26. 2. 1964 Občanský zákoník. In *Sbírka zákonů České Republiky*. 1964, částka 19, s. 205-246. Dostupné také z www: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1964/sb19-64.pdf>>.

Československo. Zákon č. 513 Federálního shromáždění ze dne 5. 11. 1991 Obchodní zákoník. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2562. Dostupné také z www: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb098-91.pdf>>.

Československo. Zákon č. 563 Federálního shromáždění ze dne 12. 12. 1991 o účetnictví. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*. 1991, částka 107, s. 2802-2810.

Dostupné také z www:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=563%2F1991&number2=&name=&text=>.

Československo. Zákon č. 586 České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*. 1992, částka 117, s. 3473-3491. Dostupné také z www:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=586%2F1992&number2=&name=&text=>.

Československo. Zákon č. 593 České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*. 1992, částka 119, s. 3565-3567. Dostupné také z www:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=593%2F1992&number2=&name=&text=>.

Česko. Vyhláška č. 500/2002 Sb. Ministerstva financí ze dne 6. 11. 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 174, s. 9690-9710. Dostupné také z www:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=500/2002&PC_8411_b=500/2002&PC_8411_ps=10#10821>.

Česko. České účetní standardy pro podnikatele. Dostupné také z www: <<http://www.podnikatel.cz/zakony/ceske-ucetni-standardy-pro-podnikatele>>.

OSTATNÍ ZDROJE:

Výroční zprávy Barrandov Studia a. s.

Vnitropodnikové směrnice a interní doklady.

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

TABULKY

Tabulka č. 1: Příklad účtování pohledávky za odběratelem na základě faktury	19
Tabulka č. 2: Příklad účtování poskytnuté zálohy dodavateli u plátců DPH	20
Tabulka č. 3: Příklad účtování faktury došlé za služby a její následné úhrady	21
Tabulka č. 4: Účtování účetních opravných položek a jejich vliv na HV a ZD	25
Tabulka č. 5: Účtování zákonných opravných položek a jejich vliv na HV a ZD	25
Tabulka č. 6: Tvorba zákonných opravných položek dle § 8a ZoR	27
Tabulka č. 7: Účtování odpisu pohledávky a jeho vliv na HV a ZD	29
Tabulka č. 8: Účtování odpisu závazku a jeho vliv na HV a ZD	31
Tabulka č. 9: Stav pohledávek k 31. 12. roku 2008, 2009 a 2010 v tisících Kč	36
Tabulka č. 10: Stav závazků k 31. 12. roku 2008, 2009 a 2010 v tisících Kč	37
Tabulka č. 11: Příklad účtování vydaných faktur za vybrané výkony	41
Tabulka č. 12: Řešení účtování pohledávky v cizí měně	42
Tabulka č. 13: Příklad účtování došlých faktur od různých dodavatelů	49
Tabulka č. 14: Příklad účtování závazku z leasingu	50
Tabulka č. 15: Struktura obchodních pohledávek k 31. 12. let 2008–2010 v tisících Kč	54
Tabulka č. 16: Tvorba opravných položek k pohledávkám za rok 2008	55
Tabulka č. 17: Tvorba opravných položek k pohledávkám za rok 2009	55
Tabulka č. 18: Tvorba opravných položek k pohledávkám za rok 2010	56
Tabulka č. 19: Účtování rozpuštění opravných položek z roku 2009	57
Tabulka č. 20: Tvorba zákonných OP k aktivně vymáhaným pohledávkám	60
Tabulka č. 21: Stanovení základu daně a výpočet daně z příjmů za rok 2010	62
Tabulka č. 22: Vývoj sazby daně z příjmů právnických osob	63
Tabulka č. 23: Struktura obchodních závazků k 31. 12. let 2008–2010 v tisících Kč	63
Tabulka č. 24: Vybraný příklad účtování faktoringové operace	65

OBRÁZKY

Obrázek č. 1: Logo společnosti Barrandov Studio a. s.	32
Obrázek č. 2: Kapitálová účast Barrandov Studia a. s. v dceřiných společnostech	33

SEZNAM ZKRATEK

BS	Barrandov Studio a. s.
BTS	Barrandov Televizní Studio a. s.
BV	Bankovní výpis
ČNB	Česká národní banka
ČÚS	Český účetní standard
ČR	Česká republika
D	Dal (strana účtu)
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
EUR	Euro (měna Evropské unie)
FÚ	Finanční úřad
GBP	Anglická libra
HV	Účetní výsledek hospodaření
MD	Má dáti (strana účtu)
ObčZ	Občanský zákoník
ObchZ	Obchodní zákoník
OP	Opravná položka
SP	Sociální pojištění
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
VÚD	Vnitřní účetní doklad
ZD	Základ daně
ZoDP	Zákon o dani z příjmů
ZoR	Zákon o rezervách
ZoÚ	Zákon o účetnictví
ZP	Zdravotní pojištění

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Rozvaha k 31. 12. 2010 – aktiva

Příloha č. 2: Rozvaha k 31. 12. 2010 – pasiva

Příloha č. 1: Rozvaha k 31. 12. 2010 – aktiva

		31.12.2010			31.12.2009
		Brutto	Korekce	Netto	Netto
ROZVAHA		Barrandov Studio a.s.			
v plném rozsahu		IČ 28172469			
k datu		Křiženeckého nám. 322/5			
31.12.2010		152 00 Praha 5			
(v tisících Kč)					
	AKTIVA CELKEM	1 989 917	881 253	1 108 664	1 098 810
B.	Dlouhodobý majetek	1 755 624	867 346	888 278	917 050
<i>B.I.</i>	<i>Dlouhodobý nehmotný majetek</i>	<i>400 969</i>	<i>353 212</i>	<i>47 757</i>	<i>46 102</i>
B.I.3.	Software	23 767	22 353	1 414	5 502
B.I.4.	Ocenitelná práva	365 393	330 063	35 330	420
B.I.7.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	11 809	796	11 013	40 180
<i>B.II.</i>	<i>Dlouhodobý hmotný majetek</i>	<i>1 345 185</i>	<i>505 284</i>	<i>839 901</i>	<i>870 328</i>
B.II.1.	Pozemky	289 365		289 365	289 417
B.II.2.	Stavby	693 706	152 215	541 491	560 205
B.II.3.	Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	292 775	263 384	29 391	43 208
B.II.6.	Jiný dlouhodobý hmotný majetek	97 929	97 460	469	557
B.II.7.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	2 216		2 216	2 066
B.II.8.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	600	600		
B.II.9.	Oceňovací rozdíl k nabytému majetku	-31 406	-8 375	-23 031	-25 125
<i>B.III.</i>	<i>Dlouhodobý finanční majetek</i>	<i>9 470</i>	<i>8 850</i>	<i>620</i>	<i>620</i>
B.III.1.	Podíly v ovládaných a řízených osobách	9 470	8 850	620	620
C.	Oběžná aktiva	230 543	13 907	216 636	168 422
<i>C.I.</i>	<i>Zásoby</i>	<i>12 088</i>	<i>5</i>	<i>12 083</i>	<i>16 462</i>
C.I.1.	Materiál	10 734	5	10 729	13 664
C.I.2.	Nedokončená výroba a polotovary	1 323		1 323	2 762
C.I.5.	Zboží	31		31	36
<i>C.II.</i>	<i>Dlouhodobé pohledávky</i>	<i>5 600</i>		<i>5 600</i>	
C.II.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	5 600		5 600	
<i>C.III.</i>	<i>Krátkodobé pohledávky</i>	<i>206 831</i>	<i>13 902</i>	<i>192 929</i>	<i>129 735</i>
C.III.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	205 587	13 902	191 685	124 432
C.III.7.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	1 031		1 031	2 569
C.III.8.	Dohadné účty aktivní	45		45	2 690
C.III.9.	Jiné pohledávky	168		168	44
<i>C.IV.</i>	<i>Krátkodobý finanční majetek</i>	<i>6 024</i>		<i>6 024</i>	<i>22 225</i>
C.IV.1.	Peníze	1 459		1 459	1 314
C.IV.2.	Účty v bankách	4 565		4 565	20 911
D. I.	Časové rozlišení	3 750		3 750	13 338
D.I.1.	Náklady příštích období	3 750		3 750	10 169
D.I.3.	Příjmy příštích období				3 169

Příloha č. 2: Rozvaha k 31. 12. 2010 – pasiva

		31.12.2010	31.12.2009
	PASIVA CELKEM	1 108 664	1 098 810
A.	Vlastní kapitál	682 132	657 216
<i>A.I.</i>	<i>Základní kapitál</i>	<i>197 400</i>	<i>197 400</i>
A.I.1.	Základní kapitál	197 400	197 400
<i>A.III.</i>	<i>Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku</i>	<i>42 378</i>	<i>42 378</i>
A.III.1.	Zákonný rezervní fond/Nedělitelný fond	42 378	42 378
<i>A.IV.</i>	<i>Výsledek hospodaření minulých let</i>	<i>417 438</i>	<i>400 476</i>
A.IV.1.	Nerozdělený zisk minulých let	417 438	400 476
<i>A.V.</i>	<i>Výsledek hospodaření běžného účetního období (+ -)</i>	<i>24 916</i>	<i>16 962</i>
B.	Cizí zdroje	414 749	427 325
<i>B.II.</i>	<i>Dlouhodobé závazky</i>	<i>38 536</i>	<i>32 242</i>
B.II.1.	Závazky z obchodních vztahů	6 690	3 280
B.II.10.	Odloužený daňový závazek	31 846	28 962
<i>B.III.</i>	<i>Krátkodobé závazky</i>	<i>67 752</i>	<i>69 665</i>
B.III.1.	Závazky z obchodních vztahů	44 450	52 623
B.III.5.	Závazky k zaměstnancům	5 325	7 014
B.III.6.	Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	2 375	2 914
B.III.7.	Stát - daňové závazky a dotace	7 617	1 362
B.III.8.	Krátkodobé přijaté zálohy	3 227	1 213
B.III.10.	Dohadné účty pasivní	4 758	4 528
B.III.11.	Jiné závazky		11
<i>B.IV.</i>	<i>Bankovní úvěry a výpomoci</i>	<i>308 461</i>	<i>325 418</i>
B.IV.1.	Bankovní úvěry dlouhodobé	220 840	264 858
B.IV.2.	Krátkodobé bankovní úvěry	87 621	60 560
C. I.	Časové rozlišení	11 783	14 269
C.I.1.	Výdaje příštích období	333	1 000
C.I.2.	Výnosy příštích období	11 450	13 269